

Lastensuojelun ympärivuorokautisten palveluiden hankinta
Palvelukuvaukset ja vähimmäissisältövaatimukset

LUONNOS, aluehallitus 2.12.2024

Sisällys

OSA A – HANKITTAVIEN PALVELUJEN VÄHIMMÄISSISÄLTÖ JA TAVOITTEET	4
1 HANKINNAN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET	4
2 HYVÄ, YKSILÖLLINEN JA TASALAATUINEN PALVELU	5
3 SAUMATON YHTEISTYÖ TILAAJAN KANSSA	5
4 SUUNNITELMALLISUUTTA JA JATKUVUUTTA TUKEVA PALVELU	6
4.1 Yleiset periaatteet	6
4.2 Lapsen sijoitusprosessi	7
4.3 Työskentely sijoituksen aikana	8
4.4 Lapsen kasvu ympäristö ja huolenpito sijoituksen aikana	9
4.5 Lapsen poissaolo toimittajan yksiköstä	10
4.6 Lapsen itsenäistyminen	11
5 ASIAKASKOHTAINEN RAPORTOINTI	11
5.1 Välitön raportointi	11
5.2 Raportoinnin yleiset periaatteet	11
5.3 Hoito- ja kasvatussuunnitelma	12
5.4 Päivittäisraportointi/asiakaskertomukset/tapahtumamerkinnot	13
5.5 Asiakaskohtainen kuukausikooste, yhteenveto ja lausunnot	13
5.6 Selvitys lapselle maksetuista käyttövaroista	13
6 HOITOVUOROKAUSIHINNAN SISÄLTÖ JA LASKUTUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
6.1 Vuorokausihinnan sisältö	13
6.2 Laskutuksen käytänteet	16
OSA B PALVELUKUVAUKSET	19
1 AMMATILLINEN PERHEHOITO	19
1.1 Yleistä	19
1.2 Ammatillisen perhekodin sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus	20
1.3 Perhekodin toimitilat ja toimintaympäristö	20
1.4 Lapsen itsemääräämisoikeus/lapseen kohdistuvat rajoitukset ammatillisessa perhehoidossa	22
1.5 Ammatillisen perhekodin henkilöstö	22
2 PERUS- JA ERITYISTASON LAITOSHOITO	24
2.1 Yleistä	24

2.2 Erityisosaaminen erityistason laitoshoidossa.....	25
2.3 Laitosyksiköiden sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus	26
2.4 Laitosyksiköiden toimitilat ja toimintaympäristö	27
2.5 Lapseen kohdistuvat rajoitustoimenpiteet lastensuojelulaitoksessa	29
2.6 Lastensuojelulaitoksen henkilöstö	29
3 ERITYINEN HUOLENPITO.....	32
3.1 Yleistä	32
3.2 Erityisosaaminen erityisen huolenpidon yksikössä	32
3.3 Erityisen huolenpidon yksikön sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus	33
3.4 Erityisen huolenpidon yksikön toimitilat ja toimintaympäristö	34
3.5 Erityisen huolenpidon henkilöstö	35
OSA C PALVELUNTOIMITTAJAN TOIMINTA.....	38
1 TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS JA SUOSITUSTEN MUKAISUUS.....	38
2 OMAVALVONTA JA LAADUNHALLINTA	39
3 LASTEN KANSSA TYÖSKENTELYÄ KOSKEVAT ERITYISET VAATIMUKSET	40
4 LÄÄKEHOIDON SUUNNITTELU JA TOTEUTUS	41
5 TOIMITTAJAN RAPORTOINTI TOIMINNASTAAN TILAAJALLE	43
5.1 Välitön raportointi	43
5.2 Vuosittainen raportointi	43
6 TIEDONHALLINTA JA HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY	44
LIITTEET	45

OSA A – HANKITTAVIEN PALVELUJEN VÄHIMMÄISSISÄLTÖ JA TAVOITTEET

1 HANKINNAN TAUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Lastensuojelun ympärivuorokautisina palveluina toteutetaan kodin ulkopuolelle sijoitettuna oleville ja sijaishuollossa oleville lapsille lastensuojelulain mukaisia ammatillisen perhehoidon ja laitospalvelun palveluita. Palvelujen piirissä olevat asiakkaat ovat avohuollon tukitoimena sijoitettuja, huostaan otettuja, kiireellisesti sijoitettuja tai tuomioistuimen väliaikaismääräyksen nojalla sijoitettuja 0–17vuotiaita lapsia ja palvelussa on kyse lapsen hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen järjestämisestä kodin ulkopuolella lastensuojelulain perusteella. Palveluiden toteuttamisessa tulee soveltaa lainsäädäntöä laaja-alaisesti ja palvelun sisältöä ohjaa mm. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1 §, joka määrittää lapselle turvattavia kasvu- ja kehitysedellytyksiä, joita toiminnassa tulee toteuttaa lapsen etu huomioiden.

Tässä palvelukuvauksessa jäljempänä

- ✓ alle 18-vuotiaasta käytetään tässä jatkossa nimitystä lapsi ja selvyuden vuoksi todetaan, että 18-vuotta täyttäneestä lastensuojelun jälkihuolto-oikeuden piirissä olevasta nuoresta käytetään käsitettä nuori. Asiakkaalla viitataan lastensuojelun asiakkaana olevaan henkilöön.
- ✓ perheellä viitataan lapsen kasvatuksesta vastaaviin henkilöihin, yleensä lapsen vanhempiin ja huoltajiin
- ✓ läheisverkostolla tarkoitetaan lapsen, nuoren tai perheen itselleen tärkeäksi määrittelemiä henkilöitä omasta läheisverkostostaan, esimerkiksi sukulaisia
- ✓ tilaajalla tarkoitetaan Pohjois-Savon hyvinvointialuetta ja Tilaajan edustajana käytännössä asiakkaan asiaa Pohjois-Savon hyvinvointialueella hoitavaa työntekijää (lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja tai muu lastensuojelun työntekijä).
- ✓ Palveluntoimittajalla (toimittaja) tarkoitetaan palvelun tuottamisesta vastaavaa yksityistä sosiaalipalvelun tuottajaa, joka tuottaa palvelua Tilaajan toimeksiantoon perustuen.

Tässä kuvauksessa määritellyt palvelujen sisällölle ja laadulle asetetut vaatimukset sisältyvät palvelun hintaan koko sopimuskauden ajan, ellei erikseen toisin ole määritelty. Hankittavien palveluiden osalta lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tuen ja palveluiden tarpeen arvioinnista sekä tukitoimista ja niiden toteutuksen suunnittelusta vastaa kaikissa tilanteissa Tilaajan edustaja. Yksityisiltä Toimittajilta tilatut palvelut ovat osa julkista sosiaalipalvelujärjestelmää, jolloin Tilaaja vastaa myös järjestämiensä ja ostamiensa palvelujen laadusta, turvallisuudesta, sisällöstä, tarpeiden- ja asianmukaisuudesta ja tämän vuoksi hyvinvointialueen Tilaajana on valvottava myös palvelun toteuttamista.

Tilaajan valvonta kohdistuu ympärivuorokautisissa palveluissa keskeisesti muun muassa Toimittajan omavalvonnan toteutumiseen, palvelujen laatuun, toimitiloihin, toiminnan edellyttämään henkilöstöön, lapsen asemaan ja oikeuksiin sekä dokumentointiin lapsen asioissa. Tilaaja toteuttaa valvontaa toteuttamalla tarkastuskäyntejä yksikköön sekä edellyttämällä Toimittajalta raportointia. Toimittajan raportointivelvoite Tilaajalle jakautuu kahteen osioon;

asiakasasiassa toteutettavaan raportointiin (Osassa A) ja toimittajan toimintaa koskevaan raportointiin (Osassa C).

2 HYVÄ, YKSILÖLLINEN JA TASALAATUINEN PALVELU

Toimittajan tulee sitoutua siihen, että lapsi, nuori ja perhe saa hyvää, yksilöllistä ja tasalaatuista palvelua. Tässä tarkoituksessa Toimittaja

- ✓ käynnistää palvelun Tilaajan tarpeelliseksi arvioimassa aikataulussa
- ✓ tuottaa asiakkaan asiakassuunnitelmaan kirjatut palvelut oikea-aikaisesti ja oikeanlaisella ammattitaidolla tuotettuna
- ✓ nimeää asiakkaalle vähintään 2 omaohjaaja-työskentelystä vastaavaa ohjaajaa, jotka tarjoavat lapselle turvallisia ja pysyviä aikuissuhteita, lämpöä ja kunnioittavaa kohtelua. Vähintään toisella ohjaajista on oltava *sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö*
- ✓ huolehtii, että lapsi ja hänen *huoltajansa sekä yhteistyöhön osallistuvat vanhempansa* ovat tietoisia lapsen omaohjaajasta ja hänen yhteystiedoistaan. Toimittaja tukee omalla toiminnallaan *lapsen yhteistyön mahdollistumista lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sekä lapsen tietoisuutta myös oma-aloitteisesti ottaa yhteyttä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijään*
- ✓ huolehtii lapsen itsemääräämisoikeuden säilyttämisestä, hyvästä kohtelusta sekä riittävän turvallisuuden takaamisesta
- ✓ huolehtii, että jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon ja niihin vastataan; asioissa, jotka koskevat lasta on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu
- ✓ *huolehtii, että arki yksikössä sekä hoito- ja kasvatustyön toteuttaminen perustuu kirjallisesti kuvattuihin toimintaperiaatteisiin*, jotka ovat lasten, huoltajien ja henkilöstön ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tiedossa ja nähtävillä sekä tarvittaessa myös Tilaajan pyynnöstä saatavilla
- ✓ pyrkii toiminnassaan minimoimaan lapsikohtaisessa palvelussa työntekijävaihdoksia
- ✓ informoi lasta, vanhempia tai huoltajia oman toimintansa osalta asiakastietojen käsittelyä koskevista toimintatavoistaan sekä lainmukaisista velvoitteistaan henkilötietojen käsittelyssä mahdollisimman pian sijoituksen käynnistyttyä sekä aina tarvittaessa sijoituksen aikana

3 SAUMATON YHTEISTYÖ TILAAJAN KANSSA

Toimittajalta edellytetään, että sillä on osaamista asioiden tuloksellisessa hoitamisessa.

Toimittajan tulee sitoutua saumattomaan yhteistyöhön Tilaajan kanssa. Tässä tarkoituksessa Toimittaja

- ✓ kirjaa säännönmukaisesti asiakasturvallisuutta vaarantavat tapahtumat ja raportoi niistä tilaajalle viipymättä
- ✓ ilmoittaa viipymättä tilaajalle, mikäli Toimittajan henkilöstö tai palvelu ei vastaa lainsäädäntöä, rekisteröintiä ja palvelukuvausta
- ✓ ilmoittaa viipymättä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle lapsen tilanteessa ja Toimittajan työskentelyssä tapahtuvat muutokset
- ✓ tekee tarvittaessa lastensuojeluilmoituksen
- ✓ ottaa yhteyttä välittömästi sosiaali- ja kriisipäivystykseen, mikäli lapsen turvallisuus vaarantuu äkillisesti tai lapsen tilanne vaatii päivystyksellistä arviota tuen tarpeista sekä informoi päivystyksellisistä tilanteista viipymättä lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää
- ✓ dokumentoi, kuinka lapsen työskentelylle asetetut tavoitteet ovat toteutuneet, kuinka lapsiin kohdistuneet huolenaiheet ovat muuttuneet ja kuinka Toimittaja on työskentelyssään onnistunut
- ✓ huomioi palvelun kehittämisessä tilaajalta, lapsiasiakkailta sekä vanhemmilta tai huoltajilta saadun palautteen, käytännössä hankkimansa tiedon ja kokemuksen työskentelyn vaikuttavuudesta ja ennakoitavissa olevat muutokset palvelutarpeissa, lainsäädännössä tai muissa toimintaympäristön muutoksissa (kerättävä ja raportoitava asiakaspalaute ei saa sisältää lapsiasiakkaisiin liittyviä tunnistettavia tai salassa pidettäviä tietoja)
- ✓ sitoutuu osallistumaan tilaajan toteuttamiin asiakastytyväisyyden sekä laadun seurantaan ja kehittämistä koskeviin mittauksiin

4 SUUNNITELMALLISUUTTA JA JATKUVUUTTA TUKEVA PALVELU

4.1 Yleiset periaatteet

Tilaaja varaa oikeuden antaa sopimuskauden aikana tarkempaa ohjausta palveluprosessin eri vaiheissa toteutettavan yhteistyön ja raportoinnin menettelytavoista, joita Toimittaja sitoutuu noudattamaan.

Sijointus Toimittajan yksikköön voi toteutua joko lyhytaikaisena avohuollon tukitoimenpiteenä tai kiireellisenä sijoituksena tai pidempiaikaisena sijoituksena lapsen tilanteen arvioimiseksi tai kuntouttamiseksi. Niissä tilanteissa, joissa sijoitus on pitkäkestoinen, tavoitteena on turvata lapsen kokonaisvaltainen kuntoutuminen mahdollisimman pitkälle.

Tilaajan edustaja määrittää sopivimman palvelun toteuttamisen tavan sekä valitsee palveluntoimittajan. Tilaaja valitsee Toimittajan kunkin lapsen kohdalla yksilöllisen tarpeen, ammatillisen harkinnan, Toimittajan vapaan kapasiteetin sekä arvioidun palvelun soveltuvuuden perusteella tarkoituksenmukaista lainsäädäntöä (mm. lastensuojelulaki) noudattaen. Palveluita

voidaan erityisin ja yksilöllisin perustein hankkia myös sopimuksen ulkopuolisilta muilta toimittajilta silloin, mikäli on arvioitu, että hankintaan osallistuvat palveluntoimittajat eivät ole soveltuvia vastaamaan asiakkaan palveluntarpeeseen tai tuen tarpeisiin liittyä esimerkiksi erityisiä osaamistarpeita tai välitön kiireellinen tarve. Toimittajalla on velvollisuus:

- ✓ informoida palvelustaan sekä ajantasaisesta paikkatilanteesta Tilaajan käyttämällä sähköisellä alustalla ja/tai palvelussa sekä noudattaa Tilaajan ohjeistusta paikkatilannetietojen saatavuutta koskien. Tilaaja voi edellyttää myös Toimittajan toimintaa kuvaavaa aineistoa liitettäväksi paikkatilannetietojen yhteyteen; Tilaaja varaa mahdollisuuden antaa asiassa tarkempaa ohjeistusta sopimuskauden aikana.

4.2 Lapsen sijoitusprosessi

Lapsen sijoitusprosessia johtaa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, joka arvioi lapsen palvelutarpeen, ja laatii asiakassuunnitelman työskentelyn suunnittelemiseksi, tavoitteiden määrittämiseksi ja arvioimiseksi. Ennakollisesti suunnitellussa tilanteessa lapsi ja läheisverkosto tutustuvat toimittajan yksikköön lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän johdolla ennen sijoituksen alkamista. Palvelun toteutus käynnistyy pääsääntöisesti asiakkaan asiassa pidetyssä aloitusneuvottelussa, jonka toteuttamisenajankohdan ja -tavan Tilaajan edustaja sopii yhdessä asiakkaan ja Toimittajan kanssa. Aloitusneuvottelussa sovitaan yhteistyössä työskentelyn tavoitteista, tavoitteiden arvioinnista, työskentelyn toteuttamisesta ja kestosta sekä Toimittajan yhteydenpidosta asiakkaan/läheisverkoston sekä Tilaajan edustajan kanssa. Palvelun toteutuksen käynnistämisestä voidaan kuitenkin sopia myös poikkeavalla menettelyllä, mikäli Tilaaja arvioi sen perustelluksi.

Kiireellisessä tilanteessa sijoituksen tarkoituksena on lapsen välittömän tilanteen turvaaminen ja äkilliseen tuen tarpeeseen vastaaminen ja sijoitusta valmistelevien toimenpiteiden tarkoituksena on turvata välttämätön tiedonsiirto sekä asiakkaan turvallinen siirtyminen Toimittajan yksikköön. Viipymättä sijoituksen käynnistyttyä lapsen asioissa järjestetään neuvottelu sijoituksen tavoitteiden sopimiseksi.

Toimittajalla on velvollisuus:

- ✓ nimetä palvelulle yhteyshenkilö, johon Tilaaja on yhteydessä asiakaskohtaisiin tilauksiin liittyvissä asioissa.
- ✓ arvioida ennen ratkaisua tilauksen vastaanotosta oma kykynsä ja soveltuvuus vastata sijoitettavan lapsen tarpeisiin
- ✓ toimittaa ennen sijoitusta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle Toimittajan toimintasuunnitelma sekä hyvää kohtelua koskeva suunnitelma sähköpostitse, ellei Tilaajan edustajan kanssa erikseen toisin sovita.

- ✓ pitää lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää sijoituksen käynnistymisestä lähtien ajan tasalla sijoituksen toteutumisesta ja toteutettava aktiivista yhteistyötä Tilaaajan edustajan kanssa niin sijoitusprosessin alkaessa, kestäessä kuin päättyessäkin.
- ✓ huolehtia, että työskentely lapsen kanssa perustuu sijoituksen aikana suunnitelmallisuuteen, määriteltyjen tavoitteiden edistämiseen ja asianmukaiseen raportointiin.
- ✓ Sopimalla asiakkaan vastaanotosta yksikköön Toimittaja vakuuttaa, että asiakkaalle suunnitellulla palvelulla tuottavalla henkilöstöllä on olemassa palvelukuvauksessa kuvattujen edellytysten mukainen kelpoisuus ja palvelu täyttää sille laissa määritellyt edellytykset sekä hankinnan mukaiset ehdot.

4.3 Työskentely sijoituksen aikana

Työskentelyn lapsen asiassa ja kanssa tulee toteutua tavoitteellisesti ja muutokseen pyrkien. Palvelua suunniteltaessa ja toteutettaessa, toimittajan on otettava huomioon lapsen toivomukset ja mielipiteet lapsen iän ja kehitystason edellyttämättä tavalla. Lapsen osallisuus tulee näkyä omissa asioissaan muun muassa hoito- ja kasvatussuunnitelmiin osallistumisena ja mahdollisuutena vaikuttaa yksikön ja oman arjen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Työskentelyssään:

- ✓ lapsen kanssa Toimittajan tulee hyödyntää keskustelun, ohjaamisen ja mallintamisen menetelmiä lasta osallistavasti ja siten, että lapsen tarpeet tulevat näkyviksi. Myös lapsen tietämystä omasta ja läheisverkoston ymmärrystä lapsen tilanteesta on edistettävä aktiivisesti.
- ✓ Toimittaja tukee sijoitettuna olevan lapsen ja lapsen läheisverkoston välistä vuorovaikutusta asiakassuunnitelmaan laadittujen tavoitteiden mukaisesti, jossa määritellään mm. se, miten lapsen perhe osallistuu lapsen kuntoutukseen ja miten yhteistyötä toteutetaan
 - Toimittajan tulee toimia asiakassuunnitelman mukaisesti myös suhteessa vanhemmuuden tukemiseen, lapsen olemassa oleviin läheisverkostoihin tai tarpeellisten verkostojen luomiseksi tai ylläpitämiseksi (esim. hoitokontaktit, vertaistoiminta).
- ✓ Toimittaja pyrkii edistämään lapsen kokonaisvaltaista kuntoutumista siten, että lapsen itsetunto, kyky sosiaaliseen vuorovaikutukseen, ikätasoisien vastuun ottaminen, omatoimisuus, kyky käydä koulua, suhteet omaan läheisverkostoon ja psyykinen eheytyminen kohenevat lähtötilanteeseen nähden ja perheen jälleenyhdistämisen edellytykset paranevat
- ✓ Toimittaja huolehtii lapsen terveellisten elämäntapojen edistämisestä sekä lapsen fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista

- ✓ Toimittaja edesauttaa lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen siten kuin niistä lainsäädännössä säädetään sekä tarvittavan pedagogisen tuen saamista kouluympäristössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ohjauksen mukaisesti. Lapsella on oikeus saada tukea myös jatko-opintoihin.
- ✓ Toimittajan tulee edesauttaa riittävien ja oikea-aikaisten terveydenhuollon palveluiden saamista lapselle.
- ✓ Sijoituksen päättyessä Toimittaja tukee lapsen siirtymistä seuraavaan asuinpaikkaan (omaan kotiin, toiseen yksikköön, itsenäiseen asumiseen tai muuhun ympäristöön)

4.4 Lapsen kasvuympäristö ja huolenpito sijoituksen aikana

Toimittajan tuottaman palvelun tulee olla lapselle hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti turvallinen sekä ylläpitää mahdollisimman pysyviä ihmissuhteita, kuntouttavaa arkea, perushoitoa ja huolenpitoa. Pysyvillä ihmissuhteilla tarkoitetaan lapsen läheisverkostoon kuuluvia henkilöitä, kuten esimerkiksi vanhempia, huoltajia, sisarusia, ystäviä tai muita lapselle merkityksellisiä henkilöitä. Lapsen edun mukaisesti ja lapsen asiakassuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti toimittaja työskentelee tietoisena lapsen luonnollisesta sosiaalisesta verkostosta koko sijoituksen ajan sekä perheyhteisön itsenäistä selviytymistä tukien. Toimittajan tulee pyrkiä tukemaan lasta hänelle tärkeissä ihmissuhteissaan sekä pyrkiä mahdollistamaan myös henkilöstönkin osalta lapselle mahdollisimman pysyviä ihmissuhteita.

Kuntouttava arki tarkoittaa, että lapsi kohdataan eri elämän osa-alueista koostuvana kokonaisuutena. Elämän eri osa-alueita ovat esimerkiksi lapsen tapa kommunikoida, huolehtia itsestään ja oppia asioita. Perushoito ja huolenpito sisältävät yleisesti lapsen arkeen liittyvän huolehtimisen, kuten esimerkiksi lapsen vaatuksesta, ruokailusta, riittävästä levosta, hygieniasta, siisteydestä, liikunnasta, harrastuksista, terveydestä ja koulunkäynnistä huolehtimisen. Toimittaja huolehtii, että lapset voivat osallistua arjen askareisiin, päivittäiseen yhdessäoloon ja viriketoimintoihin. Yksikön ruokailu- ja nukkumaanmeno aikojen tulee olla säännölliset. Toimittaja huolehtii lapsen riittävästä levosta, ravinnonsaannista ja siitä, että ruoka on monipuolista, huomioiden tarvittaessa lapsen erityisruokavaliot.

Toimittaja huolehtii osana huolenpitoa muun muassa siitä, että

- ✓ lapselle taataan mahdollisuus vähintään yhteen harrastukseen ja harrastustoiminnassa lasta tuetaan pitkäjänteisyyteen lapsen mielenkiinnon kohteet ja taipumukset huomioiden
- ✓ Toimittajan vastaa lapsen vaatehuollosta iänmukaiset tarpeet huomioiden (esim. huolehtii asianmukaisesta ja riittävästä vaatuksesta; siitä, että lapsella on aina puhtaita vaatteita ja liinavaatteita saatavilla; huolehtii vaatteiden asianmukaisesta puhtaudesta ja huollosta)
- ✓ lasten huoneiden sekä yleistilojen siisteystaso on yksikössä asianmukaisessa kunnossa. Lapsen oman huoneen ylläpitosisiivousta koskevat toiminnot ovat osa lapsen hoitoa ja kuntoutusta yksilökohtaiset tuen tarpeet huomioiden; lasta kuitenkin avustetaan huoneen siisteystason ylläpitämisessä tarvittaessa, vaikka päivittäin. Lapsen oman huoneen

ylläpitosiivoukseen voi kuulua ikätasoisesti mm. roska-astioiden tyhjentäminen, ulottuvuuskorkeudella olevien pintojen puhdistaminen, peilien pyyhkiminen, vuodevaatteiden vaihtaminen ja muut pienet vastaavat siivoustoiminnot yksilöllisen tilanteen ja toimintakyvyn mukaisesti.

- ✓ ylläpitosiivousten lisäksi lasten huoneiden ja yleistilojen perussiivous toteutetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa

4.5 Lapsen poissaolo toimittajan yksiköstä

Kotiharjoittelut ja muut suunnitelmalliset poissaolojaksot vanhempien luo tai muualle suunnitellaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän johdolla.

Toimittajalla on velvollisuus

- ✓ mahdollistaa lapselle palaaminen yksikköön välittömästi, jos sovittu jakso muualla ei toteudu suunnitelmien mukaan tai keskeytyy; Toimittaja vastaa tarvittaessa lapsen hakemisesta viipymättä yksikköön.
- ✓ ilmoittaa viipymättä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle tai virka-ajan ulkopuolella sosiaali- ja kriisipäivystykseen, mikäli lapsi on poistunut luvatta Toimittajan yksiköstä tai ei palaa sinne sovitusti
- ✓ vastata ensisijaisesti lapsen aktiivisesta etsimestä ja hakemisesta takaisin yksikköön mihin vuorokauden aikaan tahansa.
 - *takaisinhakua tulee alkaa järjestämään viipymättä, kun Toimittaja saa tiedon lapsen löytymisestä siten, ettei takaisinhakuun muodostu kohtuutonta viivettä. Toimittajalla on oltava edellytykset lapsen noutamiseen takaisin yksikköön viipymättä lapsen löytyessä.*
- ✓ toimittaa luvatta poissa ollut lapsi viipymättä terveydenhuollon arvioitavaksi, mikäli tähän ilmenee tarvetta esimerkiksi päihteidenkäyttöön, ruumiillisiin vammoihin ja lapsen kaltoinkohtelu- tai hyväksikäyttöepäilyyn liittyvissä tilanteissa
- ✓ selvittää syyt lapsen luvattomaan poissaoloon yhteistyössä lapsen, tarvittaessa hänen läheistensä ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa

Luvattoman poissaolon tilanteessa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai virka-ajan ulkopuolella sosiaali- ja kriisipäivystys voi pyytää poliisilta virka-apua lapsen löytämiseksi. Lapsen kuljettamisen saa toteuttaa vain asianmukaisen ammatillisen pätevyyden omaava hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva työntekijä, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tai muu toimivaltainen viranomaisena. Lapsen etsintää ja kuljettamista ei saa toteuttaa alihankintana. Yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa Toimittaja toteuttaa ne turvaamistoimenpiteet mm. rajoitustoimenpiteet, joilla lapsen uusia luvattomia poistumisia tarvittaessa ehkäistään.

4.6 Lapsen itsenäistyminen

Itsenäistymiskehitysvaiheessa olevan lapsen kohdalla Toimittajan tulee työskentelyssään valmentaa lasta vähitellen ja vaiheittain kehittämään itselleen itsenäistymiseen liittyviä perustietoja ja -taitoja. Tällaisia ovat muun muassa asumiseen liittyvät asiat, kuten esimerkiksi ruoanlaitto, kodin puhtaanapito, vaatehuolto ja rahankäyttö. Varsinainen itsenäistymissuunnitelma tehdään lapsen, lapsenasioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja Toimittajan kanssa yhteistyössä vähintään kuusi (6) kuukautta ennen aiottua muuttoa. Myös läheisverkosto osallistuu suunnitteluun tarvittaessa ja erityisesti suunnittelussa myös huomioidaan, miten lapsen läheisverkosto voi olla arkielämän tukena itsenäistymisvaiheessa.

Itsenäistymistyöskentelyn myötä lapselle tulee kehittyä sijoitusaikana sellaiset perustiedot ja -taidot, jotka tukevat siirtymistä Toimittajan yksiköstä itsenäiseen asumiseen tai tuen tarpeen mukaisesti palveluihin. Toimittaja tukee itsenäistymässä olevaa lasta sijoituksen aikana myös sopivan asunnon löytämisessä ja kodin varustamisessa. Vastaavia taitoja opetellaan ikä- ja kehitystason mukaisesti myös niiden lasten kanssa, jotka muuttavat laitoksesta vanhempien tai läheisen luokse.

5 ASIAKASKOHTAINEN RAPORTOINTI

5.1 Välitön raportointi

Toimittajan on välittöminä asiakaskohtaisen raportoinnin velvoitteinaan:

- ✓ ilmoitettava viipymättä Tilaajan edustajalle, mikäli asiakas poistuu ennakoimatta yksiköstä tai ei palaa yksikköön.
- ✓ mikäli lapsi kertoo Toimittajaa koskevista epäkohdista tai siellä kokemastaan epäasiallisesta kohtelusta, Toimittajan on viipymättä tiedotettava siitä lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää ja käsiteltävä asia lapsen kanssa.
- ✓ ilmoitettava viipymättä Tilaajan edustajalle, mikäli asiakas poistuu ennakoimatta yksiköstä tai ei palaa yksikköön.
- ✓ mikäli lapsi kertoo Toimittajaa koskevista epäkohdista tai siellä kokemastaan epäasiallisesta kohtelusta, Toimittajan on viipymättä tiedotettava siitä lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää ja käsiteltävä asia lapsen kanssa.
- ✓ lasten asioista vastaava sosiaalityöntekijää on aina informoitava viipymättä sijoitettua lasta koskevista rajoitustoimenpiteistä. Rajoitustoimien lainvastainen käyttäminen, käyttämättä jättäminen perustellussa tilanteessa tai käytöstä ilmoittamatta jättäminen tulkitaan sopimusrikkomukseksi.

5.2 Raportoinnin yleiset periaatteet

Raportoinnin ja dokumentoinnin toteuttamiseksi:

- ✓ Toimittajalla on käytössään sähköinen asiakastietojärjestelmä, johon työskentelystä tulee tehdä asiakaskohtaiset kirjaukset.
- ✓ Toimittaja toimittaa kaikki laaditut kirjalliset asiakirjat aina Tilaajalle. Palvelutuottaja ei voi itsenäisesti luovuttaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen rekisteriin kuuluvia tietoja. Päätös tietojen luovuttamisesta on aina Tilaajan vastuulla.
- ✓ Toimittaja tuo dokumentoinnissa esille toteutettuja toimenpiteitä sekä palvelun laatua ja viestii Tilaajalle työskentelyn etenemisestä, tuo näkyväksi ammatillista arviota tavoitteen mukaisesta työskentelystä sekä palvelun vaikutuksista. Työskentelyn dokumentoinnin tarkoituksena on auttaa palvelun toteuttamista koskevan suunnitelman mukaisten tavoitteiden seurantaan. On myös tärkeää dokumentoida lapsen ja läheisverkoston tilanteessa ilmenneet myönteiset muutokset ja työssä onnistumiset sekä havaitut ongelmat, riskitekijät tai työskentelyn esteet.
- ✓ *Palvelun toteuttamisen päätyttyä palvelusta syntyneet asiakasasiakirjat kaikissa muodoissaan tulee Toimittajan toimesta toimittaa Tilaajalle viipymättä, ellei asiakirjojen arkistoinnin toteuttamisesta ole Tilaajan toimesta toisin ohjeistettu esimerkiksi rekisterinpitäjänä toimivan Tilaajan ja palvelunantajana toimivan Toimittajan välillä toimivien teknisten tai sähköisten järjestelmien hyödyntämiseksi (kuten sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto) tai perustuen kansalliseen ohjaukseen tai lainsäädäntöön sähköisestä arkistoinnista. Tilaaja varaa mahdollisuuden antaa asiakasrekisteritietojen käsittelyä ja arkistointia koskevaa tarkempaa ohjausta myös sopimuskauden aikana.*
- ✓ Silloin, kun asiakkaan asiakirjat on sovitusti toimitettu Tilaajalle arkistoitavaksi, Tilaaja vastaa asiakirjojen tallentamisesta ja arkistoisesta. Asiakastiedot toimitetaan tällöin pääsääntöisesti sähköisesti tietoturvalisella tavalla ja toimittamisesta sovitaan yhdessä Tilaajan edustajan kanssa; sähköisen viestien perille saapumisesta vastaa lähettäjä. Asiakirjojen toimittamista arkistoitavaksi valvotaan Tilaajan toimesta. Tilaajalla on oikeus antaa tarkempaa ohjeistusta myös asiakirjojen toimittamisesta.
- ✓ Tilaajalla on oikeus valvoa sopimuksen mukaista toimintaa ja suorittaa sitä koskevaa arviointia myös asiakastyöhön liittyvän dokumentaation osalta. Tilaajalla on oikeus pyytää Toimittajaa korjaamaan tai tarkentamaan tehtyä dokumentaatiota tai raportointia tarvittaessa, jolloin Toimittaja toteuttaa pyydetty korjaavat toimenpiteet.
- ✓ Tilaajalle toimitettavaksi määritellyt asiakirjat tulee toimittaa tilaajalle viimeistään kahden viikon kuluessa, ellei asiakirjakohtaisesti ole tässä palvelukuvaksessa muuta määritetty.

5.3 Hoito- ja kasvatussuunnitelma

Toimittaja huolehtii, että lapselle on laadittu erillinen hoito- ja kasvatussuunnitelma, jonka toteutumisen ja seurannan vastuu yksikössä on sovittu. Toimittajan on laadittava hoito- ja kasvatussuunnitelma sijoituksen käynnistyttyä ja vähintään kolmen kuukauden välein ja päivitettävä se viiveettä myös silloin, kun lapseen on kohdistettu rajoitustoimia tai on oletettavissa,

että rajoituksia joudutaan käyttämään. Rajoitustoimien ollessa kyseessä, hoito- ja kasvatussuunnitelma on viiveettä toimitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Hoito- ja kasvatussuunnitelma perustuu aina lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän laatimaan asiakassuunnitelmaan, joka tarkistetaan yhdessä Toimittajan kanssa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän johdolla. Hoito- ja kasvatussuunnitelman on pidettävä sisällään selkeästi ja yksilöidysti lapsen hoitoon ja hänen tukemiseensa suunnitellut ja toteutuneet toimenpiteet.

5.4 Päivittäisraportointi/asiakaskertomukset/tapahtumamerkinnot

Toimittajan yksikössä on systemaattiset lasta koskevien tietojen kirjaamiskäytännöt, lapsen asioissa tehdään kirjallista päivittäisraportointia. Tehdyt kirjaukset käydään läpi lapsen kanssa lapsen niin halutessa. Tarvittaessa sosiaalityöntekijälle raportoidaan myös puhelimitse erityisesti lapsen tilanteesta tapahtuneista muutoksista.

5.5 Asiakaskohtainen kuukausikooste, yhteenveto ja lausunnot

Toimittaja raportoi työskentelystä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kirjallisesti vähintään kerran kuukaudessa (kuukausikooste) ja aina työskentelyjakson loppuun kirjoittaa työskentelystä yhteenveton ja toimittaa sen lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Lisäksi Toimittajan on laadittava asiakkuudesta vastaavalle sosiaalityöntekijälle viipymättä erikseen tämän pyytämät lausunnot työskentelystä lapsen kanssa.

Kuukausikooste on kirjallinen yhteenveto työskentelystä ja tavoitteellisen työskentelyn edistymisen arvioinnista. Toimittajan tulee palauttaa kooste lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle viimeistään 10 arkipäivän kuluessa kuukauden vaihtumisesta (mikäli palautuspäiväksi sattuu pyhäpäivä tai viikonloppu lauantai tai/sunnuntai, niin silloin sitä seuraava arkipäivä).

5.6 Selvitys lapselle maksetuista käyttövaroista

Toimittajan on toimitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain kirjallinen selvitys lapselle maksetuista käyttövaroista (Lastensuojelulaki 417/2007, 55§).

6 HOITOVUOROKAUSIHINNAN SISÄLTÖ JA LASKUTUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Vuorokausihinnan sisältö

Tilaaajan edustaja määrittelee kaikissa tilanteissa asiakkaan palvelun tason, määrän ja palvelun kestoajan. Palvelun perushinta määräytyy vuorokausihinnan mukaisesti palvelun asiakkaana olevan lapsen (€/vrk/perheen lapsi) osalta.

Palvelun hinnan sisältö perustuu tarjouspyyntöasiakirjoissa määriteltyihin palvelusisältöihin, jotka sisältävät esimerkiksi palvelun toteutuksen suunnittelun, arvioinnin sekä dokumentaation ja näihin tehtäviin kuuluvan ajankäytön. Niin ikään hinta sisältää asiakastyöskentelyssä tarvittavat materiaalit ja niistä aiheutuvat kustannukset, asiakastapaamisten toiminnalliset kulut sekä

mahdolliset muut Toimittajan palvelun toteuttamista varten tarpeelliseksi katsomat kuluerät. Hoitovuorokausihinnan sisältö kattaa kaiken lapsen perushoitoon ja huolenpitoon, kasvatukseen ja ylläpitoon kuuluvat palvelut ja kustannuserät sekä lapsen läheisverkoston kanssa tehtävän työskentelyn. Näitä ovat vähintään seuraavat:

Lapsen turvallinen hoito, kasvatus ja valvonta

- ✓ asiakassuunnitelmaan perustuvaan hoitoon ja kuntoutukseen sisältyvien yksilökohtaisen tarpeiden mukaisen hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen toteutus
- ✓ lapsen ympärivuorokautinen turvallisuudesta huolehtiminen ja valvonta: esimerkiksi yksiköstä luvattoman poistumisen jälkeinen aktiivinen etsintä sekä toimenpiteet lapsen yksikköön palauttamiseen liittyen
- ✓ koulunkäynnistä huolehtiminen yksikössä yhteistyössä opetuksen järjestäjän kanssa niissä tilanteissa, joissa asiakas ei syystä tai toisesta kykene käymään koulua kouluympäristössä

Lapsen perustarpeista huolehtiminen

- ✓ monipuolinen ja ravitsemussuositukset huomioiva ravinto lapsen yksilölliset tarpeet tai mahdolliset todetut erityisruokavaliot ja -ravintovalmistetarpeet huomioiden
- ✓ henkilökohtaiset sekä yksikössä muutoin tarvittavat puhtaus- ja hygienia- ja tarvikkeet
- ✓ ikätasoa vastaava asianmukainen vaatetus (tarvittaessa vaateraha), joka sisältää niin perus-, kausi-, että juhlavaatetuksen että jalkineet
- ✓ yksilöllisen tarpeen mukainen harrastustoiminta ja siihen liittyvät välineet sekä kohtuulliset vapaa-ajan leirikustannukset, myös koulun retkiin tai leirikouluihin liittyvät kuluerät sekä yksikössä tapahtuva yhteisöllinen virike- ja harrastustoiminta
- ✓ parturi-/kampaajapalvelut
- ✓ lastensuojelulain mukainen käyttövara yksilölliset tarpeet huomioiden.
- ✓ kotiharjoittelun ajalta vähintään toimeentulotuen ikätason mukaisen laajan perusosan (1. lapsi) mukainen *päiväkorvaus lapsen yhteydenpidon tukemiseksi kotiharjoittelujen ajalta (mukaan lukien lähtö- ja tulopäivä)*
- ✓ *Matkapuhelin (asiakkaalle omaksi), jonka kertahankinnan enimmäishinta on 200 euroa ja sen käytöstä aiheutuvat tavanomaiset kustannukset. Puhelimen takuuajan jälkeen toimittaja on velvollinen hankkimaan rikkoutuneen tilalle uuden, paitsi jos rikkoontuminen on tahallista. Matkapuhelimen rikkoutuessa tahallaan asiakkaan toimesta, sovitaan uuden puhelimen korvauksesta tapauskohtaisesti tilaajan kanssa erikseen. Mikäli puhelin rikotaan tahallisesti useasti, hoitovuorokauden hintaan sisältyy puhelimen uusiminen kahden (2) vuoden välein.*
- ✓ Koulunkäyntiä tai opiskelua varten tarvittavat omakustanteisesti hankittavaksi kuuluvat tarvikkeet, mukaan lukien perustellusta syystä oma tabletti tai tietokone tarvittaessa opintoja varten. Opetuksen järjestäjän vastuulle kuuluvista hankinnoista vastaa kuitenkin opetuksen järjestäjä, joten vuorokausihinnan hintaan ei saa sisällyttää esimerkiksi

koulunkäyntiavustajan, tukiopetuksen tai vastaavia kustannuksia, jotka kuuluvat kunnan kustannettavaksi.

- ✓ Toimittajan tiloissa on oltava mahdollisuus käyttää tietokonetta sekä toimiva internet-yhteys ja videoneuvottelumahdollisuus. Toimittaja vastaa yhteyksien tietoturvasta sekä tietoturvalisistä käytöstä yksikössä.
- ✓ Henkilökortti ja/tai passi tarvittaessa ja niiden hankkimiseen sisältyvät kulut sekä koulukuvat
- ✓ Lapselle kuuluvien etuuksien ja palveluiden hakeminen ja niiden saamisen edesauttaminen (toimittaja huolehtii siitä, että hakee lapselle kuuluvat etuudet ja palvelut)
- ✓ Sijoitusjakson päättyessä lapsi saa hänelle henkilökohtaiseen käyttöön hankitut tarvikkeet, välineet ja vaatteet mukaansa

Lapsen perheen ja verkoston kanssa työskentely

- ✓ Työskentely lapsen, perheen ja verkostojen kanssa sijoituksen ajan asiakassuunnitelman mukaisesti ja työskentelyn tavoitteiden edistämisen tarkoittamalla tavalla
- ✓ *Palvelun sisällön toteuttamiseen liittyvät tulkkauskustannukset*
- ✓ Lapsen vierailusta läheisten (lapselle läheiset ja tärkeät henkilöt, perhe, sukulaiset ja ystävät) luo tai yhteydenpidosta läheisiin aiheutuvat kustannukset (kuten kuljetus-, majoitus- ja/tai ruokailukulut) yhteydenpitoa koskevan suunnitelman mukaisena kotimaassa
- ✓ perheen sovituista vierailuista yksikköön aiheutuvat kustannukset (ruokailu sekä majoitus yksikössä tilaratkaisujen niin salliessa).

Terveyden- ja sairaanhoito

- ✓ terveyden- ja sairauksien hoito, lääkkeet ja asiakasmaksut (asiakkaat ovat julkisen terveydenhuollon asiakkaita)
- ✓ Hammashoito
- ✓ Mahdolliset päihde- ja huumausainetestauksen kustannukset (ensisijaisesti perusterveydenhuollon kautta)
- ✓ Lapsi käyttää pääsääntöisesti sijoitusalueen terveydenhuollon palveluja. Sijoituksen aikana Toimittaja turvaa tarvittavan terveydenhuollon ja pitää yhteyttä säännöllisesti tarvittaviin hoitotahoihin.
- ✓ Näöntarkastuksen, silmälääkärin hoidon, silmälasien tai piilolasien hankinnan kustannukset tarvittaessa
- ✓ Rokotukset
- ✓ tarvittaessa terapiaa koskevat arviointi- ja tutkimuskäynnit sekä terapian omavastuuosuudet ennen maksusitoumusta

Matkustaminen

- ✓ kuljetukset kotiin tai muuhun yhteydenpidon suunnitelmaa koskevaan käyntipaikkaan, harrastuksiin ja takaisin sekä tarvittavat matkaliput tilaajan kanssa sovitulla/asiakassuunnitelman mukaisella tavalla
- ✓ koulukuljetukset, jos asiakas ei ole oikeutettu perusopetuslain mukaiseen maksuttomaan kuljetukseen
- ✓ Kuljetukset neuvotteluihin ja viranomaistapaamisiin
- ✓ Kuljetukset terapiaan, terveydenhuoltoon, harrastuksiin ja muihin vapaa-ajan toimintoihin
- ✓ Lapsen noutaminen toimittajaan sijoituksen alkaessa tarvittaessa
- ✓ Luvattoman poistumisen jälkeisestä etsimisestä ja takaisinhausta aiheutuvat kulut
- ✓ Toimittajan omaan toimintaan liittyvät matkat ja retket
- ✓ luvattoman poistumisen jälkeinen lapsen aktiivinen etsiminen ja takaisinhaku yksikköön

Vuorokausihintaan ei kuulu

- ✓ Vanhempien tai läheisten vierailuista aiheutuneet matkustamisen kustannukset

Muut menot

Tilaaja ei pääsääntöisesti maksa yllä ilmoitettujen lisäksi erikseen tarvikkeista/palveluista, ellei sijoitusprosessin yhteydessä ole muuta Tilaajan toimesta kirjallisesti ilmoitettu tai ellei asiakkaan terveydentilasta tai muusta vastaavasta, painavasta syystä asiakaskohtaisesti muuta päätetä ja tätä Toimittajalle kirjallisesti vahvisteta. Mikäli asiakaskohtaisen tilanteen turvaamiseksi Tilaajalle aiheutuu lisäkustannuksia, koska Toimittaja on kyvytön turvaamaan palvelun toteutusta vaatimusten mukaisesti, vähennetään nämä kustannukset hoitovuorokausihintalaskutuksesta tai laskutetaan erikseen Toimittajalta.

6.2 Laskutuksen käytänteet

Tilaaja varaa mahdollisuuden tehdä muutoksia laskutuskäytänteisiin ja antaa Toimittajille ohjausta niiden toteuttamisesta sopimuskauden aikana. Toimittajan tulee sitoutua mahdollisiin muutoksiin. Muutokset voivat perustua esimerkiksi Tilaajan omaan kehittämistyöhön ja laadunarviointiin, kansallisiin tiedonhallinnan tai sosiaalihuollon tiedon arkistointia koskeviin ohjeisiin tai määräyksiin tai lainsäädännön muutoksiin.

Toimittaja laskuttaa Tilaajaa asiakaskohtaisilla laskutustiedoilla kuukausittain jälkikäteen toteutuneiden hoitovuorokausien mukaan. Toimittaja laatii laskun sille asetettujen kansallisten vähimmäisvaatimusten mukaisesti. Lisäksi:

- ✓ Toimittaja varmistaa ennen laskutusta, että Tilaaja on huolehtinut maksusitoumuksen laskutusta varten; myös kaikkia maksusitoumukselle merkittyjä sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen yleisiä laskutuksen ohjeita tulee laskutuksessa noudattaa
- ✓ Toimittaja merkitsee laskulle Tilaajan antaman maksusitoumusnumeron, jolla Tilaaja pystyy yhdistämään laskun ja sen erillisenä liitteenä olevat asiakaskohtaiset laskutustiedot

- ✓ Toimittaja huomioi, että laskituksen yhteydessä ei saa ilmoittaa salassa pidettäviä tietoja: maksusitoumusnumero toimii asiakkaan tunnistetietona
- ✓ Toimittaja huomioi, että mikäli Toimittajan lähettämä lasku ei sisällä Tilaajan tarvitsemia tietoja laskun maksamiseksi ja Tilaaja pyytää Toimittajaa täydentämään laskua, ei tällaisesta tarkennuksesta Tilaaja maksa lisäkorvauksia Toimittajalle
- ✓ Toimittajan on palautettava Tilaajan palveluista liikaa suorittamat korvaukset, joiden maksamiselle ei ole perusteita
- ✓ erillisiä laskutus- tai muita vastaavia lisiä tai toimistokuluja ei hyväksytä

Toimittajan tulee eritellä Tilaajalle toimittamansa laskun sisältö siten, että Toimittajan laskutus sisältää asiakaskohtaisesti ja selkeästi eriteltyyn toteutuneen palvelun, palvelun toteutumisen ajankohdan, keston ja määrän. Esimerkki erillisen liitteen vähimmäisisällöstä:

- ✓ Maksusitoumusnumero
- ✓ Toteutettu palvelu (esimerkiksi: perustason laitoshoido)
- ✓ Laskutettava ajanjakso (esimerkiksi: 1.2.-28.2.2024)
- ✓ Kustannusten erittely, esimerkiksi:
 - ✓ Laskutettavat hoitovuorokaudet ajalla ja lukumäärä yhteensä, esim. 1.10.-31.10.2024; yhteensä 31 vuorokautta
 - ✓ Toteutuneet poissaolovuorokaudet yksiköstä yhteensä, ajankohta ja syy, esimerkiksi 4.10.–6.10. (kotiharjoittelu) ja 7.–24.10. (luvaton poissaolo), yhteensä x vuorokautta
 - ✓ Alennetulla hoitovuorokausihinnalla laskutettavien vuorokausien määrä, x vrk
 - ✓ Täydellä hoitovuorokausihinnalla laskutettavien vuorokausien määrä, x vrk
- ✓ Kustannukset yhteensä

Toimittajan on dokumentoitava kaikki hoitovuorokaudet, jolloin asiakas on ollut poissa yksiköstä (joko suunnitellusti tai luvatta) sekä ilmoitettava viipymättä Tilaajan edustajalle, mikäli asiakas poistuu ennakoimatta yksiköstä tai ei palaa yksikköön. Palvelun laskutusoikeus käynnistyy vasta asiakkaan saapumisesta yksikköön; ennakkoon sovitun palvelujakson peruuntumisesta tai palvelujakson keskeytymisestä ei makseta erikseen korvausta.

Mikäli palvelu peruuntuu Toimittajasta johtuvasta syystä, Toimittaja on velvollinen tiedottamaan asiasta Tilaajalle viipymättä. Mikäli Toimittaja laiminlyö tai peruuttaa sovitun asiakkaan vastaanoton yksikköön tai mikäli käynnistetty jakso keskeytyy Toimittajasta tai toimintaan liittyvästä valvonnallisesta syystä, Palveluntoimittaja on velvollinen korvaamaan Tilaajalle sopimusrikkomuksen tarjouspyyntöasiakirjoissa erikseen määritellysti.

Palveluyksikkö

21.11.2024

LUONNOS

Tilaajalla on oikeus irtisanoa/päätää tilaus päättymään välittömästi esimerkiksi asiakkaan hoidon tarpeen muuttuessa ja/tai asiakkaan joutuessa sairaalahoitoon tai muusta vastaavasta syystä. Toteutumatta jääneitä hoitovuorokausia ei tämän johdosta korvata.

OSA B PALVELUKUVAUKSET

1 AMMATILLINEN PERHEHOITO

1.1 Yleistä

Luvanvaraisella perhehoidolla tarkoitetaan lastensuojelulain mukaisesti sijoitetun lapsen hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen järjestämistä perhehoitolain (Perhehoitolaki 263/2015) tarkoittamassa ammatillisessa perhekodissa. Ammatillisella perhekodilla on asianmukainen lupa/rekisteröinti toteuttaa lastensuojelun ympärivuorokautista ammatillista perhehoitoa.

Ammatillisessa perhekodissa sijoitettujen lasten kanssa asuu tosiasiallisesti perhekotivanhempi tai -vanhemmat. Ammatillisessa perhekodissa saadaan hoitaa samanaikaisesti enintään seitsemää (7) henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta ja muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain (263/2016) 6 §:n 1 momentissa ja yhdellä 3 momentissa säädetty kelpoisuus. Hoidettavien enimmäismäärään lasketaan mukaan samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt. Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi hoidettavien lasten määrä tilapäisesti ylittää enimmäismäärän, mutta tilanteesta tulee neuvotella erikseen rekisteröinnin myöntäneen viranomaisen, Tilaaajan ja muiden perhekotiin lapsia sijoittaneiden tahojen kanssa.

Ammatillinen perhekoti tarjoaa kodin ulkopuolisen sijoituksen tarpeessa olevalle lapselle kodinomaisen kasvuympäristön. Ammatillisessa perhekodissa toteutettavalla hoidolla ja huolenpidolla tulee voida vastata lapsen sijoituksen tarpeen taustalla oleviin tekijöihin. Ammatillisen perhehoidon asiakasryhmä on 0 – 17 -vuotiaat lapset, joilla voi olla mm.

- ✓ käytöshäiriöitä tai psyykkistä oireilua esimerkiksi traumataustasta johtuen
- ✓ identiteetin rakentumiseen ja toverisuhteisiin liittyviä haasteita, ristiriitoja vanhempien kanssa
- ✓ koulunkäynnin tai opiskelun vaikeuksia
- ✓ vuorovaikutukseen tai sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä haasteita
- ✓ ikätasoon sopimatonta käyttäytymistä ja erityistä tuen tarvetta, esimerkiksi päihdekokeiluja

Sijoitetut lapset voivat olla lähtöisin erilaisista kulttuurisista tai uskonnollisista taustoista.

Perhekodin sopivuutta harkittaessa, Toimittaja kiinnittää huomiota myös perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin vastata perhehoitoon sijoitettavan lapsen tarpeisiin lapsen etujen mukaisesti. Toimittajan on tarjottava lapselle mahdollisuus kiintyä perhehoitajiin ja kokea olevansa luonnollinen osa perhettä; häneen sitoudutaan tarjoamalla pysyviä aikuissuhteita, lämpöä ja kunnioittavaa kohtelua.

1.2 Ammatillisen perhekodin sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus

Sijainti: Perhekodin tulee sijaita Itä-Suomen yhteistyöalueella, joka pitää sisällään Pohjois-Savon, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Pohjois-Karjalan alueet.

Rekisteröinti:

- ✓ Perhekodilla tulee olla toimialueensa aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lupa/ rekisteröinti ympärivuorokautisen sosiaalipalvelun tuottamiseen
- ✓ lisäksi tulee olla myös voimassa olevat palo- ja pelastusviranomaisen asianmukaiset luvat.

Turvallisuus:

- ✓ Perhekodissa on oltava voimassa olevat asiaankuuluvat palo-, pelastus- ja turvallisuusunnitelmat, sekä tarvittavat selvitykset tilojen soveltuvuutta ja turvallisuutta koskien tehtyinä.
- ✓ Turvallisuuteen vaikuttavista keskeisistä asioista toimittajan on ilmoitettava lapselle, lapsen vanhemmille tai huoltajille, lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä tarvittaville viranomaistahoille (kuten esimerkiksi palo- ja pelastustoimelle).
- ✓ Toimittajan on huolehdittava, että sen henkilöstö on koulutettu pelastussuunnitelman edellyttämällä tavalla ja että sillä on voimassa olevat tarvittavat pelastus- ja turvallisuuskoulutukset.
 - Palvelun- tuottaja huolehtii, että palo- ja pelastautumisvalmiutta pidetään yllä säännöllisillä koulutuksilla ja harjoituksilla.
- ✓ Toimittajalla on asianmukaiset toimintaohjeet turvallisen työskentelyn toteuttamiseksi; ohjeet pitävät sisällään toimintamallit ulkoisen uhan varalle
- ✓ Toimittajan on ohjeistettava henkilöstöään ja sijaishuoltopaikassa asuvia lapsia säännöllisesti siitä, kuinka heidän tulee toimia hätätilanteissa.
- ✓ Toimittajalla tulee olla vähintään yksi turvallisuusvastaava, jolla on voimassa oleva sosiaali- ja terveysalan turvakortti tai muu vastaava viranomaisten hyväksymä koulutus.

1.3 Perhekodin toimitilat ja toimintaympäristö

Perhekodilla on turvalliset, kodikkaat, viihtyisät ja siten asianmukaiset toimitilat, jotka sopivat terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan tässä palvelukuvauksessa kuvattuun toimintaan. Perhekodin tilat ovat terveydensuojeluviranomaisen ja pelastustoimen tarkistamat käyttötarkoitustaan varten. Tilojen sopivuutta arvioidessaan yksittäisen lapsen kohdalla, tilaaja ottaa huomioon sijoitettavan lapsen perusoikeudet, kuten esimerkiksi oikeuden yksityisyyteen. Henkilökohtainen tila ja itse mieluisaksi sisustettu huone ovat lapselle tärkeitä kuntoutumista

edistäviä tekijöitä. Lisäksi yksikön toimintaympäristönä tulee mahdollistaa myös virikkeellistä yhteistä toimintaa.

Lapsen oman huoneen ylläpitosiivousta koskevat toiminnot ovat osa lapsen hoitoa ja kuntoutusta siten kuin vastuusosiaalityöntekijä on laatimassaan asiakassuunnitelmassa ohjeistanut. Tältä osin Toimittajan tulee huomioida lapsen ikätaso. Lapsen oman huoneen ylläpitosiivoukseen voi kuulua mm. roska-astioiden tyhjentäminen, ulottuvuuskorkeudella olevien tasojen pyyhkiminen, lattioiden peseminen, oman huoneen WC-tiloissa olevien peilien ja peilihylyjen pyyhkiminen, vuodevaatteiden vaihtaminen tai muut pienet vastaavat siivoustoiminnot.

Sijaishuoltopaikan sisätilojen ja koko kiinteistön siisteydestä sekä kunnossapidosta tulee huolehtia säännöllisesti siten, että niiden voidaan katsoa olevan jatkuvasti asianmukaisesti kunnossa. Toimittaja huolehtii siitä, että siivouksesta vastaavalla on tehtävän hoitamiseen vaadittava riittävä ammattitaito ja osaaminen. Toimittajan vastuulla on viime kädessä huolehtia, että lasten huoneiden sekä yleistilojen ylläpitosiivousta koskeva siisteystaso on sijaishuoltopaikassa asianmukaisessa kunnossa.

Kodinomaisessa ympäristössä lapsella on huoneessaan, henkilökohtaisessa käytössään, ikätasoon nähden tavanomainen kalustus ja tarvikkeisto (kuten esimerkiksi vaatekaappi, sänky, koulupöytä, tuoli, ikkunaverhot, matto, vuodevaatteet ja pyyhkeet sekä perushygieniatarvikkeet). Lapsi voi kalustaa huoneen myös omilla kalusteillaan. Tarvittaessa toimittaja varustaa tilat paloturvallisilla tekstiileillä (esim. verhot, matot, vuodevaatteet), mikäli kokonaistilanne sitä edellyttää.

Kuvatun palvelun tarkoituksen toteuttamiseksi:

- ✓ lasten huoneiden vähimmäiskoot on oltava toimialueen aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) vähimmäisvaatimukset täyttävä. Mikäli em. Luvassa/ rekisteröinnissä ei ole yksityiskohtaisempia määräyksiä, tulee jokaisella sijoitetulla lapsella olla oma huone kooltaan vähintään 12 m².
- ✓ WC- ja peseytymistiloja tulee perheen koko huomioiden olla riittävästi.
- ✓ perhekodissa pitää olla käytettävissä rauhallinen neuvottelutila.
- ✓ Toimittajalla on kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso, vastuut, tehtävät ja siivousaikataulu.
 - Suunnitelmassa huomioidaan epidemioiden aikana tehostettu kosketuspintojen puhdistus desinfiiovalla aineella
- ✓ Toimittaja huolehtii lasten huoneiden perussiivouksesta vähintään kaksi kertaa vuodessa, kuten esimerkiksi ikkunoiden ja verhojen pesemisestä, ilmastointiventtiilien puhdistamisesta, lämpöpattereiden ja ovien pyyhkimisestä.

1.4 Lapsen itsemääräämisoikeus/lapseen kohdistuvat rajoitukset ammatillisessa perhehoidossa

Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä on mahdollista toteuttaa vain lain mahdollistamalla tavalla. Rajoitustoimenpiteitä saa käyttää ainoastaan sijaishuollon laitoshoidossa, mutta yhteydenpidon rajoittamista saa käyttää muussakin sijaishuollossa, kuten myös ammatillisessa perhehoidossa. Mitään rajoitustoimenpiteitä ei kuitenkaan koskaan saa kohdistaa avohuollon tukitoimena sijoitettuun lapseen.

Tilaaaja edellyttää, että

- ✓ lastensuojelun lainsäädännön mukaiset säädökset rajoitustoimenpiteistä ja niiden käytäntöön soveltamisen periaatteet tunnettaan riittäväällä tavalla myös ammatillisessa perhehoidossa, vaikka rajoitustoimenpiteet eivät sovellukaan perhehoidossa käytettäväksi: säännökset määrittävät toiminnassa ja sitä valvottaessa myös sitä, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä hoito- ja kasvatukseen.
- ✓ Mikäli ammatilliseen perhehoitoon sijoitetun lapsen tilanteessa ilmenee perhekodin kyvyttömyyttä turvata lapsen turvallista hoitoa, kriisitilanne tai mahdollista rajoitustoimenpiteiden tarvetta, tulee Toimittajan ottaa viipymättä yhteyttä lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijän sen arvioimiseksi, onko lapsi tarpeensa mukaisessa palvelussa tai millä muilla toimenpiteillä lapsen etua ja turvallisuutta voidaan tilanteessa turvata. Tarvittaessa yhteyttä on otettava (kriisitilanteessa) sosiaali- ja kriisipäivystykseen.

Selvyyden vuoksi todetaan, että yksittäisessä tilanteessa on aina toimittava siten, etteivät lapsen henki, terveys tai turvallisuus vaarannu. Valvonta on järjestettävä siten, ettei lapsi pääse vahingoittamaan itseään tai muita. Esimerkiksi vahingollisten esineiden pois ottaminen pieniltä lapsilta on normaalia turvallisuuden varmistamista.

1.5 Ammatillisen perhekodin henkilöstö

Ammatillisessa perhekodissa on oltava lasten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä henkilöstöä, joka vastaa hoidettavien tarpeisiin. Henkilöstön määrässä ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee huomioida myös ammatillisessa perhehoidossa sijoitettujen lasten erityistarpeet ja perhekodin toiminnan luonne ja osaamisalueet. Ammatillisella perhekodilla voi olla myös erityisosaamista.

Henkilöstössä tulee huomioida vähintään, että:

- ✓ Hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöstömitoituksen suhdeluku hoidettavaa lasta kohden on 0,5 eli 1 aikuinen/kaksi sijoitettua lasta.
 - Näin ollen mikäli perhekodin paikkaluku on kuusi, ammatillisen perhekodin vanhempien lisäksi täytyy perhekodissa olla yksi kokoaikainen työntekijä.
- ✓ Vanhempien tulee lisäksi olla sitoutuneita hoito- ja kasvatustehtävään kokoaikaisesti.

-
- ✓ Perhekodin vastuuhenkilöllä tulee olla perhekodin toimilupaa noudattaen vähintään sosiaalihuoltolain 46 a § 3 mom mukainen soveltuva korkeakoulututkinto tai siirtymäsäännöksen mukainen kelpoisuus sekä riittävä (vähintään 3 vuotta) alan työkokemus hoito- ja kasvatustehtävistä.
 - ✓ Perhekodin vastuuhenkilön tulee tosiasiallisesti asua perhekodissa.
 - ✓ Molempien perhekotivanhempien tulee koulutuksensa, kokemuksensa ja henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella olla sopivia perhehoidon antamiseen.
 - ✓ Perhekodin muulla hoito- ja kasvatustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä tulee olla vähintään toisen asteen sosiaali- ja terveyslana tutkinto tai kasvatustieteiden opistoasteinen tutkinto.
 - ✓ Ammatillisen perhekodin vanhempien vapaiden aikana perhekodissa tulee työskennellä hoidettaville lapsille ennalta tutut koulutetut lomittajat tai työntekijät.
 - ✓ perhekodin vanhemmille ja hoito- ja kasvatustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä tulee olla järjestettynä säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus ja koulutussuunnitelman mukaista täydennyskoulutusta.
 - ✓ Toimittajan tulee huolehtia sijaisjärjestelyistä siten, että käytettävissä on riittävästi perehtyneitä sijaisia: pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaamiseksi Toimittajan tulee pyrkiä vakiintuneisiin sijaisiin.

2 PERUS- JA ERITYISTASON LAITOSHOITO

2.1 Yleistä

Ympäri vuorokautisella laitoshoidolla tarkoitetaan lastensuojelulain tarkoittamaa lapsen sijaishuollon järjestämistä tai avohuollon tukitoimena tapahtuvaa sijoittamista lastensuojelulaitokseen. Laitosyksiköllä on toimialueensa aluehallintoviraston (AVI) tai sosiaali- ja terveystieteiden valvontaviraston (Valvira) myöntämä lupa /rekisteröinti antaa lastensuojelun ympärivuorokautista laitospalvelua.

Lastensuojelulaitoksessa sijoitettujen lasten ympärivuorokautisesta hoidosta ja huolenpidosta vastaa tehtävään riittävän osaamisen ja pätevyyden omaava henkilöstö. Laitoshoitoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. Tällöin esimerkiksi lapsen oireilu voi olla erityisen haastavaa, jolloin lapsen hoito ja kasvatusta edellyttää erityistä ammatillista osaamista ympärivuorokautisesti tai esimerkiksi rajoitustoimenpiteiden käytön mahdollistumista tarvittaessa. Lapsella tulee myös laitosolosuhteissa olla mahdollisuus riittävään yksityisyyteen ja rauhalliseen yksinoloon. Lisäksi laitoksessa pitää olla tilaa myös yhdessäololle. Tavoitteena on tilava, viihtyisä, kodinomainen ja turvallinen tila. Ammatillisen osaamisen avulla laitoshoidossa on tavoitteena vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin kuntoutumista ja itsenäistä selviytymistä edistävällä työotteella sekä myös lapsen huoltajien ja läheisten huolenpitomahdollisuuksia edistäen ja tukien.

Laitoshoidon asiakasryhmiä ovat pääasiallisesti 9-17-vuotiaat lapsen, joilla voi olla mm.

- identiteetin rakentumiseen ja toverisuhteisiin liittyviä haasteita
- vuorovaikutukseen tai sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä haasteita
- käytöshäiriöitä - vakavaa aggressiivisuutta oirehdintaa
- koulunkäynti- tai opiskeluvaikeuksia
- ristiriitoja vanhempien kanssa
- eritasaista päihteiden käyttöä - myös runsasta päihteidenkäyttöä; sijoitusvaiheessa lapsi voi olla myös päihdearvion tarpeessa
- eritasaista psyykkistä oireilua tai mielenterveyteen liittyviä tuen tarpeita
- neuropsykiatrisia haasteita
- epäsosiaalista elämäntapaa tai rikoksilla oireilua tai muuta oirehdintaa, jolloin lapsi on itselleen tai muille uhaksi tai vaaraksi
- Lapsella saattaa olla vaikeuksia kiinnittyä hänen tarvitsemiinsa palveluihin ja hän tarvitsee aikuisjohtoisia, selkeitä rajoja ja toiminnan rakenteita.

Lisäksi lapsilla voi olla erilaisia kulttuurisia ja uskonnollisia taustoja. Myös lapsen vanhemmilla voi olla merkittäviä vanhemmuuden haasteita ja vanhemmat tarvitsevat ammattilaisten neuvoja ja ohjausta lapsen kanssa toimimiseen esim. lapsen psyykkisen oireilun kohtaamiseen arjessa.

Laitoshoitoa toteutetaan perustason ja erityistason laitoshoidona; kaikki laitoshoidossa olevat lapset tarvitsevat erilaisia palveluita, joten henkilöstöltä vaaditaan jo lähtökohtaisesti laaja-alaista ammattitaitoa ja kykyä haastavissa tilanteissa työskentelyyn ympärivuorokautisessa toiminnassa. Erityistason laitoshoitoa tarvitsevien lasten tuen tarpeet voivat olla mittaviakin ja erityistason

laitoshoitoa tuottavalta yksiköltä edellytetään toiminnan painottamista valitulle/valituille erityisosaamisalueille.

2.2 Erityisosaaminen erityistason laitoshoidossa

Erityistason laitoshoidon tarkoitus on vakavasti ja voimakkaasti oirehtiville lapsille. Erityistason laitoshoidon yksikössä on suuntautumisesta erityisasiantuntemukseen, kuten päihteisiin ja yksiköllä on valmiudet hoitaa myös sellaisia lapsia, jotka eivät ole esimerkiksi psykiatrisen sairaalahoidon tarpeessa, mutta tarvitsevat kuntoutuakseen mielenterveyden erityisasiantuntemusta sekä lapsia, jotka tarvitsevat vahvoja rajoja.

Erityistason laitoshoidon sijoitettuja lapsia hoitaa koulutettu henkilökunta ympärivuorokautisesti, yksikössä on hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilökuntaa enemmän kuin perustason laitoshoidon yksikössä. Erityistason laitoshoidon tarjoavassa yksikössä tulee olla vähintään tämän palvelunkuvauksen mukainen henkilöstömitoitus, erityisasiantuntemus siltä osa-alueelta, johon yksikössä on suuntauduttu. Erityisosaamisen tulee näkyä yksikön ammattirakenteessa, henkilöstön osaamisessa, koulutuksessa ja työkokemuksessa sekä mahdollisena lisäresurssoituna erityisasiantuntemuksena. Erityistason yksiköltä edellytetään erityisosaamisen kuvausta.

Erityistason laitoshoidossa tulee lisäksi olla käytettävissä moniammatillista osaamista tavoitteellisen ja kuntouttavan sijaishuollon toteuttamiseksi: esimerkiksi mielenterveys- ja päihdetyöhön syventynyt sairaanhoitaja, psykologi, päihdetyöntekijä, toimintaterapeutti, perheterapeutti tai perhetyöntekijä.

Erityistason laitoshoidon erityisosaamisalueet:

✓ Mielenterveys- ja psykiatrisen osaaminen

Yksikössä on edellytykset vastata mielenterveyden kuntoutukseen liittyvää osaamista tai psykiatrista erityisosaamista tarvitsevien lasten hoitoon. Sijoitettu lapsi tarvitsee vahvaa psyykkisen hyvinvoinnin edistämisen ja kuntoutuksen tukea. Lapsella voi ilmetä monimuotoisia oireita, jotka heijastuvat esimerkiksi arjen toimintakykyyn, sosiaaliseen vuorovaikutukseen, tunne-elämään ja itsesäätelyyn.

✓ Käytöshäiriö- ja päihdeosaaminen

Yksikössä on edellytykset vastata käytöshäiriöillä ja päihteidenkäytöllä oireilevien lasten tarpeisiin. Sijoitetulla lapsella voi olla epäsosiaalista elämäntapaa, ikätasoon sopimatonta käytöstä, hän on voinut syyllistyä rikolliseen toimintaan tai hakeutuu toistuvasti käyttämään päihteitä tai itselleen vahingollisiin tilanteisiin. Oireiluun voi liittyä myös väkivaltaisuutta tai aggressiivisuutta sekä erityistä vaikeutta motivoitua tuen vastaanottamiseen ja aikuisjohtoiseen tukeen sitoutumiseen.

✓ Neuropsykiatrisen ja vammaistyön osaaminen

Yksikössä on edellytykset vastata neuropsykiatrisesti tai neuropsykologisesti oireilevien laitospaikoista tukea tarvitsevien lasten tuen tarpeisiin. Oireilu voi liittyä esimerkiksi todettuun neuropsykiatriseen häiriöön (esim. asperger, ADHD ja muut neuropsykiatrisen kirjon häiriöt) tai vammaan. Sijoitetulla lapsella voi ilmetä esimerkiksi kommunikaation, toiminnanohjauksen, oppimisen, tunnesäätelyn ja käyttäytymisen vaikeuksia sekä kyvyttömyyttä tavanomaisen ikätasoisien ohjauksen varassa toimimiseen.

✓ **Alle 12-vuotiaiden erityistarvitsevien lasten tukemiseen liittyvä osaaminen**

Yksikössä on edellytykset vastata erityistä tukea tarvitsevien alle 12-vuotiaana laitoshoidon sijoitettavien lasten kuntoutuksen, hoivan ja huolenpidon tarpeisiin. Sijoitetulla lapsella voi olla todettuna esimerkiksi psykiatrisia tai neuropsykiatrisia tuen tarpeita, itsesäätelyn vaikeuksia tai aggressiivisuutta, käytös-, trauma- tai kiintymyssuhdeoireita.

2.3 Laitosyksiköiden sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus

Sijainti: Sijaishuoltopaikan tulee sijaita Suomessa.

Rekisteröinti:

- ✓ Yksiköllä on oltava toimialueensa aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lupa/ rekisteröinti ympärivuorokautisen sosiaalipalvelun tuottamiseen
- ✓ lisäksi tulee olla myös voimassa olevat palo- ja pelastusviranomaisen asianmukaiset luvat.

Turvallisuus:

- ✓ Toimittajan yksikössä oltava voimassa olevat asiaankuuluvat palo-, pelastus- ja turvallisuus suunnitelmat, sekä tarvittavat selvitykset tilojen soveltuvuutta ja turvallisuutta koskien tehtyinä.
- ✓ Turvallisuuteen vaikuttavista keskeisistä asioista Toimittajan on ilmoitettava lapselle, lapsen vanhemmille tai huoltajille, lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä tarvittaville viranomaistahoille (kuten esimerkiksi palo- ja pelastustoimelle).
- ✓ Toimittajan on huolehdittava, että sen henkilöstö on koulutettu pelastussuunnitelman edellyttämällä tavalla ja että sillä on voimassa olevat tarvittavat pelastus- ja turvallisuuskoulutukset.
 - Toimittaja huolehtii, että palo- ja pelastautumisvalmiutta pidetään yllä säännöllisillä koulutuksilla ja harjoituksilla.
- ✓ Toimittajalla on asianmukaiset toimintaohjeet turvallisen työskentelyn toteuttamiseksi; ohjeet pitävät sisällään toimintamallit sisäisen ja ulkoisen uhan varalle

- ✓ Toimittajalla tulee olla henkilöstölleen ohjeet väkivalta- ja häirintätilanteita varten sekä siitä, kuinka väkivaltilanteita käydään asianosaisten kanssa läpi.
- ✓ Toimittajan on ohjeistettava henkilöstöään ja sijaishuoltopaikassa asuvia lapsia säännöllisesti siitä, kuinka heidän tulee toimia hätätilanteissa.
- ✓ Toimittajalla tulee olla vähintään yksi turvallisuusvastaava, jolla on voimassa oleva sosiaali- ja terveysalan turvakortti tai muu vastaava viranomaisten hyväksymä koulutus.

2.4 Laitosyksiköiden toimitilat ja toimintaympäristö

Toimittajan yksikössä on turvalliset, kodikkaat, viihtyisät ja siten asianmukaiset toimitilat, jotka sopivat terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan tässä palvelukuvauksessa kuvattuun toimintaan. Tilat ovat asianmukaisten viranomaisen tarkistamat käyttötarkoitustaan varten. Laitoksessa voi olla yksi tai useampi asuinyksikkö. Yksiköt voivat toimia myös toisistaan erillisinä. Asuinyksikössä saadaan hoitaa yhdessä enintään seitsemää lasta. Samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna enintään 24 lasta. Sijoitettujen lasten vastaanottotilojen käyttö ei saa häiritä toimittajaan jo sijoitettuna olevia lapsia, esimerkiksi yöaikaan. Yksikössä ulko-ovet eivät saa olla sisältä päin lukossa tai lapsen tulee päästä ulos niin halutessaan (pois lukien liikkumisvapauden rajoituspäätös).

Tilojen sopivuutta arvioidessaan yksittäisen lapsen kohdalla, tilaaja ottaa huomioon sijoitettavan lapsen perusoikeudet, kuten esimerkiksi oikeuden yksityisyyteen. Henkilökohtainen tila ja itse mieluisaksi sisustettu huone ovat lapselle tärkeitä kuntoutumista edistäviä tekijöitä. Lapsen oma huone pitää olla suorassa yhteydessä yksikön yhteisiin tiloihin. Lapsella tulee olla pääsy yksikön keittiötiloihin ruokailuaikojen ulkopuolella. Yksikön lapsille tarkoitettu (kodinomainen) jääkaappi ei saa olla lukittu. Lukittu jääkaappi voi olla yksikön muissa tiloissa kuin lapsille tarkoituksessa keittiössä. Yksikössä tulee myös olla riittävän virikkeelliset ja yhteiseen toimintaan soveltuvat asianmukaiset tilat.

Lapsen oman huoneen ylläpitosiivousta koskevat toiminnot ovat osa lapsen hoitoa ja kuntoutusta siten kuin vastuusosiaalityöntekijä on laatimassaan asiakassuunnitelmassa ohjeistanut. Tältä osin Toimittajan tulee huomioida lapsen ikätaso. Lapsen oman huoneen ylläpitosiivoukseen voi kuulua mm. roska-astioiden tyhjentäminen, ulottuvuuskorkeudella olevien tasojen pyyhkiminen, lattioiden peseminen, oman huoneen WC-tiloissa olevien peilien ja peilihylyjen pyyhkiminen, vuodevaatteiden vaihtaminen tai muut pienet vastaavat siivoustoiminnot.

Toimittajan yksikön sisätilojen ja koko kiinteistön siisteydestä sekä kunnossapidosta tulee huolehtia säännöllisesti siten, että niiden voidaan katsoa olevan jatkuvasti asianmukaisesti kunnossa. Toimittaja huolehtii siitä, että siivouksesta vastaavalla on tehtävän hoitamiseen vaadittava riittävä ammattitaito ja osaaminen. Toimittajan vastuulla on viime kädessä huolehtia, että lasten huoneiden sekä yleistilojen ylläpitosiivousta koskeva siisteystaso on sijaishuoltopaikassa asianmukaisessa kunnossa.

Kodinomaisessa ympäristössä lapsella on huoneessaan, henkilökohtaisessa käytössään, ikätasoon nähden tavanomainen ja turvallinen kalustus ja tarvikkeisto (kuten esimerkiksi vaatekaappi, sänky, koulupöytä, tuoli, ikkunaverhot, matto, vuodevaatteet ja pyyhkeet sekä perushygieneitarvikkeet). Lapsi voi sovittaessa kalustaa huonetta myös omilla kalusteillaan. Tarvittaessa toimittaja varustaa tilat paloturvallisilla tekstiileillä (esim. verhot, matot, vuodevaatteet), mikäli kokonaistilanne sitä edellyttää.

Asiakkaan oma huone ja yksikön asiakkaiden käyttöön tarkoitetut yhteiset tilat muodostavat yhdessä asiakkaan kodin, minkä vuoksi myös yksikön yhteisissä tiloissa on annettava asiakkaalle mahdollisuus toteuttaa yksityiselämän piiriin kuuluvia toimintoja ilman, että hänen yksityisyytään loukataan oikeudettomalla kameravalvonnalla. Kameravalvontaa voidaan tarvittaessa käyttää sosiaalihuollon yksikössä esimerkiksi lääkehuoneissa, ulkoalueiden valvonnassa tai yksikön sisäänkäyntien yhteydessä eli tiloissa, jotka eivät kuulu sosiaalihuollon yksikön asiakkaiden yksityisyyden suojan piiriin. Jos kameravalvontaa käytetään yksikön ulko-ovien kulunvalvonnassa tai yksikön piha-alueella, tulee erityisesti pitää huolta yksikössä olevien henkilöiden yksityisyyden suojasta. Kameravalvonnalla ei voida korvata puutteita henkilöstön määrässä. Ohjauskirje ISAVI/11892/2023 Kameravalvonta sosiaalihuollon toimintayksiköissä

Kuvatun palvelun tarkoituksen toteuttamiseksi:

- ✓ lasten huoneiden vähimmäiskoot on oltava toimialueen aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) vähimmäisvaatimukset täyttävä. Mikäli em. Luvassa/ rekisteröinnissä ei ole yksityiskohtaisempia määräyksiä, tulee jokaisella sijoitetulla lapsella olla oma huone kooltaan vähintään 12 m². Henkilökohtainen tila ja itse mieluisaksi sisustettu huone ovat lapselle tärkeitä, laitostumista estäviä ja kuntoutumista edistäviä tekijöitä.
- ✓ yksikössä on oltava sijoitettujen lasten käyttöön tarkoitetut omat WC- ja peseytymistilat. Mikäli WC- ja peseytymistiloja ei ole lapsen omassa huoneessa, tilaaja edellyttää niitä olevan riittävästi yhteisissä tiloissa, vähintään 1 WC- ja peseytymistila 4:ää sijoitettua lasta kohden.
- ✓ yksikössä tulee olla käytettävissä rauhallinen neuvottelutila.
- ✓ Toimittajalla on kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso, vastuut, tehtävät ja siivousaikataulu.
 - Suunnitelmassa huomioidaan epidemioiden aikana tehostettu kosketuspintojen puhdistus desinfioidulla aineella
- ✓ Toimittaja huolehtii lasten huoneiden perussiivouksesta vähintään kaksi kertaa vuodessa, kuten esimerkiksi ikkunoiden ja verhojen pesemisestä, ilmastointiventtiilien puhdistamisesta, lämpöpattereiden ja ovien pyyhkimisestä.

2.5 Lapsen kohdistuvat rajoitustoimenpiteet lastensuojelulaitoksessa

Lapsen kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa perustetaan ensisijaisesti toimivan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen rakentamiseen lapsen kanssa ja palveluja toteutetaan lähtökohtaisesti rajoittamatta lapsen itsemääräämisoikeutta. Rajoitustoimia käytettäessä on Toimittajan huomioitava erityisesti lastensuojelulain 61 a §:ssä säädetyt rajoitusten käytön yleiset edellytykset. Rajoitustoimenpiteille on aina oltava laissa säädetty peruste ja sosiaalihuollossa itsemääräämisoikeutta voidaan rajoittaa ainoastaan silloin, kun sijoitetun lapsen tai muiden henkilöiden terveys tai turvallisuus uhkaa vaarantua. Toimittajan on toteutettava rajoitustoimenpiteet lievimmän rajoittamisen periaatteen mukaisesti ja turvallisesti lapsen ihmisarvoa kunnioittaen.

Myöskään henkilöstön määrään, osaamiseen ja perehdytykseen liittyvät puutteet eivät saa aiheuttaa lapsen turvallisuutta vaarantavia ja ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteitä tai niihin liittyviä käytänteitä. Toimittaja huolehtii, että sen henkilöstöllä on riittävä koulutus ja jatkuvaluonteinen valmius toimia myös tilanteissa, joissa lapsen käyttäytyminen on niin hallitsematonta, ettei se ole henkilöstön toimesta rajattavissa.

Lapsen itsemääräämisoikeuden suojaamiseksi sekä asiakasturvallisuuden turvaamiseksi:

- ✓ Yksiköllä tulee olla ajantasainen ja yksikkökohtainen rajoitustoimenpideohjeistus, joka sisältää rajoitusten käytön yleiset edellytykset, lapsikohtaisen arvioinnin toteuttamisen, yksikössä käytössä olevien rajoitustoimenpiteiden konkreettisen ohjeistuksen (kuka saa tehdä ja mitä + miten tehdään) ja miten rajoitustoimenpiteiden oikeanlainen toteutuminen varmistetaan.
- ✓ Toimittajan on pidettävä listaa henkilöstön rajoittamistoimenpiteiden koulutuksista (koulutuksella turvattu osaaminen ja säännöllinen täydennyskoulutus vaaditaan rajoittamistoimenpiteisiin osallistuvilta hoito- ja kasvatushenkilöiltä).
- ✓ Toimittajalla on oltava voimassa oleva rajoitustoimenpiteiden delegointimääräys. Delegointimääräys tulee antaa nimetyille henkilöille ensisijaisuusjärjestyksessä ja sitä tulee päivittää henkilöstömuutosten yhteydessä. Yksikön johtaja arvioi ensisijaisuusjärjestyksen työntekijän kokemuksen ja koulutuksen perusteella.
- ✓ Lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää on aina informoitava viipymättä sijoitettua lasta koskevista rajoitustoimenpiteistä. Rajoitustoimien lainvastainen käyttäminen, käyttämättä jättäminen perustellussa tilanteessa tai käytöstä ilmoittamatta *jättäminen tulkitaan sopimusrikkomukseksi*.

2.6 Lastensuojelulaitoksen henkilöstö

Laitoshoidossa lasta kasvattaa ja hoitaa koulutettu henkilökunta ympärivuorokautisesti. Lastensuojelulaitoksen henkilöstön määrässä ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee huomioida sijoitettujen lasten erityistarpeet ja laitoksen toiminnan luonne sekä toimintasuunnitelma. Toimittajalla tulee olla koko sopimuskauden käytössään toiminnan edellyttämä koulutettu

henkilöstö ja sosiaali- ja terveydenhuollon koulutettua henkilöstöä on oltava riittävästi palvelutarpeeseen nähden.

Palvelun tuottamiseen tulee käyttää kaikkina aikoina vähintään asianomaisissa laeissa, lupaviranomaisen antamissa toimiluvissa tai muun asianomaisen viranomaisen määräyksissä tai ohjeissa määritellyjä kelpoisuusvaatimuksia täyttävää henkilöstöä ja henkilöstömitoitusta. Sijais- ja loma-aikojen järjestelyt on toteutettava vastaavien vaatimusten mukaisesti. Henkilöstön määrässä ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee lisäksi huomioida sijoitettujen lasten erityistarpeet ja laitoksen toiminnan luonne sekä profiloituminen. Henkilöstön riittävästä määrästä, osaamisesta ja perehdytyksestä on huolehdittava niin, etteivät puutteet aiheuta lastensuojelulain mukaisten rajoitusten käyttämistä, lasten turvallisuutta vaarantavia tai ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden toteuttamistapoja ja käytäntöjä, kuten lastensuojelulaki edellyttää.

Henkilöstön määrässä tulee huomioida vähintään, että:

- ✓ Perustason laitoshoidossa henkilöstömitoituksena hoidettavaa lasta kohden toteutuu hoito- ja kasvatustehtävissä vähintään 1 (tai ajantasaisen lainsäädännön mukainen) osastokohtaisesti.
- ✓ Erityistason laitoshoidossa henkilöstömitoituksena hoidettavaa lasta kohden toteutuu hoito- ja kasvatustehtävissä vähintään 1,3 (tai ajantasaisen lainsäädännön mukainen) osastokohtaisesti.
- ✓ Hoito- ja kasvatustehtävissä on oltava sekä miehiä että naisia.
- ✓ Kullakin osastolla on oltava riittävä osastokohtainen yöaikainen henkilöstöresurssi.
- ✓ Laitoksessa vähimmäismitoitukseen lasketaan vain hoito- ja kasvatustehtävässä oleva vakituinen henkilökunta tai heidän pitkäaikaiseen poissaoloonsa määritetyt sijaiset.
 - Pelkästään hallinnollisia tehtäviä tekevää johtajaa tai esihenkilöä, harjoittelijoita, opiskelijoita, siviilipalvelushenkilöitä tms. ei lasketa hoito- ja kasvatushenkilöstöön
 - Mikäli yksikön johtajan tai esihenkilön työaikaa lasketaan mitoitukseen, tulee hänen tosiasiallisesti vastaavalla tavalla osallistua hoito- ja kasvatustehtävänä. Osa-aikainen henkilöstö huomioidaan mitoituksessa vain osa-aikaosuuden suhteessa.
- ✓ Toimittajalla tulee olla nimettynä yksikölle vastuuhenkilö
 - Vastuuhenkilö on nimettävä toiminnan rekisteröinnissä ja myös muutokset on rekisteröitävä
 - Vastuuhenkilölle on oltava nimettynä henkilöstöluetteloon sijainen
 - Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että toiminta täyttää sille asetetut vaatimukset
- ✓ Toimittaja huolehtii, että vastuuhenkilön tehtäväkuva sekä yksikön johtamista ja toimintaa koskevat vastuut on määritely.

Henkilöstön yleiset kelpoisuudet:

- ✓ Hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavalta johtajalta (LsL § 60) vaaditaan sosiaalihuoltolain 46 a § 3 mom. mukaisesti soveltuva korkeakoulututkinto, alan kokemus (yhteensä vähintään kolmen (3) vuoden työ- kokemus lastensuojelun avo- tai sijaishuollosta) ja riittävä johtamistaito (koulutukseen sisältynyt tai sen lisäksi hankittu johtamiskoulutus tai käytännön kokemuksen kautta hankittu johtamistaito).
 - Todistus työkokemuksesta ja koulutuksesta on oltava tilaajan saatavilla.
- ✓ Vastuuhenkilön lisäksi hoito- ja kasvatushenkilöstön osastokohtaiseen mitoitukseen laskettavasta hoito- ja kasvatustehtävissä olevasta henkilökunnasta vähintään 50 %:lla on sosiaali- ja terveysalan tutkinto (AMK, laillistettu ammattihenkilö) tai muu lupaviranomaisen hyväksymä soveltuva korkeakoulututkinto (esim. AMK yhteisöpedagogi) tai entinen vastaava opistoasteen tutkinto ja vähintään kahdella (2) on sosiaalialan tutkinto (AMK, laillistettu ammattihenkilö).
- ✓ Henkilöstössä tulee olla terveydenhuollon ammattihenkilö (AMK), joka vastaa lääkehoidosta, tuntee asiakkaat ja pystyy seuraamaan myös heidän vointiaan.
- ✓ Muulla hoito- ja kasvatustehtävissä olevalla henkilökunnalla on tehtävään soveltuva muu ammatillinen perustutkinto. Henkilökunnan kelpoisuusvaatimuksissa on otettava huomioon toimintayksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. Mitoitukseen laskettavasta hoito- ja kasvatustehtävissä olevasta henkilökunnasta vähintään kahdella (2) on vähintään kahden (2) vuoden työkokemus viimeisen viiden (5) vuoden ajalta lastensuojelun sijaishuollosta.
- ✓ Toimittajan henkilöstöön kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tulee olla merkitty Valviran ylläpitämään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteriin Terhikkiin/Suosikkiin koulutuksen mukaisesti. Lähihoitajien osalta on tarkastettava, että henkilö on rekisteröitynyt Suosikkiin.
- ✓ Toimittajan on ylläpidettävä ajantasaista listaa henkilökunnastaan ammattinimikkeineen, sekä henkilökunnan koulutuksesta ja työkokemuksesta sekä työaikaprosenteista. Henkilöstöluetteloiden on oltava tilaajan tarkistettavissa ajantasaisina.
- ✓ hoito- ja kasvatustyöhön osallistuvalla henkilöstölle tulee olla järjestettynä säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus ja koulutussuunnitelmaan perustuvaa täydennyskoulutusta.
- ✓ Toimittajan tulee huolehtia sijaisjärjestelyistä siten, että käytettävissä on riittävästi perehtyneitä sijaisia: pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaamiseksi Toimittajan tulee pyrkiä vakiintuneisiin sijaisiin.

3 ERITYINEN HUOLENPITO

3.1 Yleistä

Erityisen huolenpidon yksiköllä tarkoitetaan lastensuojelulaitoksessa sijaishuollossa olevalle, 12 vuotta täyttäneelle lapselle järjestettävää erityistä, moniammatillista kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa, jonka aikana lapsen liikkumisvapautta voidaan hänen hoitonsa ja huolenpitonsa edellyttämässä laajuudessa rajoittaa lastensuojelulain mukaisesti.

Erityisen huolenpidon järjestäminen perustuu Tilaaajan viranhaltijan erikseen asiasta laatimaan viranhaltijapäätökseen, jonka perusteella erityistä huolenpitoa voidaan järjestää enintään 30 vuorokauden ajan. Erityistä huolenpitoa voidaan erittäin painavasta syystä jatkaa enintään 60 vuorokaudella, jos lapsen sijaishuollon järjestäminen sitä edelleen välttämättä edellyttää. Näin ollen erityinen huolenpito voi yhtäjaksoisesti kestää pisimmillään 90 vuorokautta. Määräaikainen päätös itsessään ei ole peruste erityisen huolenpidon jatkamiselle, vaan tilannetta on seurattava jatkuvasti ja Tilaaajan edustaja vastaa tarvittaessa erityisen huolenpidon järjestämisen lakkauttamisesta viranhaltijapäätökseen perustuen.

Erityisen huolenpidon aikana on Toimittajan lisäksi pidettävä kirjaa

- ✓ Lapselle tehtävistä lääkärintarkastuksista
- ✓ Erityisen huolenpidon toteuttamista koskevista toimenpiteistä sekä
- ✓ Toimenpiteiden vaikutuksista lapseen, hänen tilanteeseensa sekä lapsen sijaishuollon järjestämiseen vastaisuudessa.

Erityisen huolenpidon järjestäminen edellyttää lapsen pitämistä hänen hoitonsa ja huolenpitonsa edellyttämässä laajuudessa laitoksen tiloissa. Ulkoilu ja muut käynnit laitoksen ulkopuolella ovat luvanvaraisia ja tapahtuvat henkilökunnan välittömässä valvonnassa johtuen liikkumisvapauden rajoittamispäätöksestä. Erityisen huolenpidon jaksolla sijoitetun lapsen puhelimenkäyttö on yleensä rajattua, johtuen yhteydenpidonrajoittamispäätöksestä.

3.2 Erityisosaaminen erityisen huolenpidon yksikössä

Erityistä huolenpitoa järjestetään erityisen vaativaa moniammatillista hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville lapsille. Lasten ajankohtainen palvelutarve on myös erityistason laitoshoidon palvelutarvetta suurempi, koska erityinen huolenpito on viimesijainen lastensuojelulain mukainen rajoituspäätös. Erityistä huolenpitoa tarvitsevien lasten oma käyttäytyminen vakavasti vaarantaa heidän henkeään, terveyttään ja kehitystään. Näissä tilanteissa lastensuojelun työskentely sijoittuu hyvin usein päihde- ja mielenterveystyön rajapinnoille ja lapsella voi olla taustallaan useita terveydenhuollon osastohoitojaksoja ja vaihtuneita sijaishuoltopaikkoja. Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää esimerkiksi aggressiivisesti käyttäytyvien, toistuvasti karkailevien, paljon rikoksia tekevien tai päihderiippuvaisten nuorten tilanteen turvaamiseksi. Lapsi voi käyttäytyä itsetuhoisesti tai olla elämäntilanteessa, jossa häntä pahoinpidellään tai käytetään seksuaalisesti hyväksi. Lapsella voi olla toistuva ja pitkäaikainen käytösmalli, joka rikkoo

ikätaisoisen sosiaalisen käyttäytymisen perusnormeja – tai sääntöjä. Myös erityisen huolenpidon tarpeessa olevien lasten tarpeeseen vastattaessa tulee olla mahdollisuus huomioida erilaiset kulttuuriset tai uskonnolliset taustat.

Erityisen huolenpidon aikana pyritään intensiivisellä työskentelyllä vakauttamaan lapsen tilanne sekä luomaan edellytykset lapsen tarpeet mahdollisimman hyvin huomioon ottavan sijaishuollon järjestämiselle jatkossa. Tavoitteena on katkaista lapsen itseen kohdistuva vahingoittava käyttäytyminen ja mahdollistavaa lapselle annettava kokonaisvaltainen huolenpito. Erityisen huolenpidon järjestäminen edellyttää lapsen pitämistä hänen hoitonsa ja huolenpitonsa edellyttämässä laajuudessa laitoksen tiloissa. Ulkoilu ja muut käynnit laitoksen ulkopuolella ovat luvanvaraisia ja tapahtuvat henkilökunnan välittömässä valvonnassa.

3.3 Erityisen huolenpidon yksikön sijainti, rekisteröinti ja turvallisuus

Sijainti: Sijaishuoltopaikan tulee sijaita Suomessa.

Rekisteröinti:

- ✓ Yksiköllä on oltava toimialueensa aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lupa/ rekisteröinti ympärivuorokautisen sosiaalipalvelun tuottamiseen ja erityisen huolenpidon toteuttamiseen
- ✓ lisäksi tulee olla myös voimassa olevat palo- ja pelastusviranomaisen asianmukaiset luvat.

Turvallisuus:

- ✓ Toimittajan yksikössä oltava voimassa olevat asiaankuuluvat palo-, pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat, sekä tarvittavat selvitykset tilojen soveltuvuutta ja turvallisuutta koskien tehtyinä.
- ✓ Turvallisuuteen vaikuttavista keskeisistä asioista Toimittajan on ilmoitettava lapselle, lapsen vanhemmille tai huoltajille, lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä tarvittaville viranomaistahoille (kuten esimerkiksi palo- ja pelastustoimelle).
- ✓ Toimittajan on huolehdittava, että sen henkilöstö on koulutettu pelastussuunnitelman edellyttämällä tavalla ja että sillä on voimassa olevat tarvittavat pelastus- ja turvallisuuskoulutukset.
 - Toimittaja huolehtii, että palo- ja pelastautumisvalmiutta pidetään yllä säännöllisillä koulutuksilla ja harjoituksilla.
- ✓ Toimittajalla on asianmukaiset toimintaohjeet turvallisen työskentelyn toteuttamiseksi; ohjeet pitävät sisällään toimintamallit sisäisen ja ulkoisen uhan varalle
- ✓ Toimittajalla tulee olla henkilöstölleen ohjeet väkivalta- ja häirintätilanteita varten sekä siitä, kuinka väkivaltilanteita käydään asianosaisten kanssa läpi.

- ✓ Toimittajan on ohjeistettava henkilöstöään ja sijaishuoltopaikassa asuvia lapsia säännöllisesti siitä, kuinka heidän tulee toimia hätätilanteissa.
- ✓ Toimittajalla tulee olla vähintään yksi turvallisuusvastaava, jolla on voimassa oleva sosiaali- ja terveystieteiden turvakortti tai muu vastaava viranomaisten hyväksymä koulutus.

3.4 Erityisen huolenpidon yksikön toimitilat ja toimintaympäristö

Toimittajan yksikössä on turvalliset ja viihtyisät toimitilat, jotka sopivat tässä palvelukuvauksessa kuvattuun toimintaan. Tilat ovat asianmukaisten viranomaisen tarkistamat käyttötarkoitustaan varten. Lastensuojelulaitoksessa voi olla yksi tai useampi asuinyksikkö, jotka voivat toimia myös toisistaan erillisinä. Asuinyksikössä saadaan hoitaa yhdessä enintään seitsemää lasta. Samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna enintään 24 lasta. Sijoitettujen lasten vastaanottoilojen käyttö ei saa häiritä toimittajaan jo sijoitettuna olevia lapsia, esimerkiksi yöaikaan. Erityistä huolenpitoa voidaan järjestää lastensuojelulaitoksen tiloissa, jotka ovat terveydellisiltä sekä muilta olosuhteiltaan asianmukaiset, toiminta huomioiden. Tilojen tulee mahdollistaa lapsen liikkumisvapauden rajoittaminen. Koska erityisen huolenpidon aikana lapsen oikeus liikkua yksin tilojen ulkopuolella on rajoitettua, tarkoitukseen sopivien tilojen on oltava riittävän monipuoliset esimerkiksi lasten harrastustoiminnan ja kouluopetuksen järjestämiseksi.

Tilojen sopivuutta arvioidessaan yksittäisen lapsen kohdalla, tilaaja ottaa huomioon tilojen soveltuvuuden ja edellytykset turvalliseen, mutta myös lapsen yksityisyyden suojaavan palvelun toteuttamiseen. Lapsen oma huone pitää olla suorassa yhteydessä yksikön yhteisiin tiloihin. Yksikössä tulee myös olla riittävät yhteiseen toimintaan soveltuvat asianmukaiset tilat.

Lapsen oman huoneen ylläpitosiivousta koskevat toiminnot ovat osa lapsen hoitoa ja kuntoutusta siten kuin vastuusosiaalityöntekijä on laatimassaan asiakassuunnitelmassa ohjeistanut. Tältä osin Toimittajan tulee huomioida lapsen ikätaso. Lapsen oman huoneen ylläpitosiivoukseen voi kuulua mm. roska-astioiden tyhjentäminen, ulottuvuuskorkeudella olevien tasojen pyyhkiminen, lattioiden peseminen, oman huoneen WC-tiloissa olevien peilien ja peilihylyjen pyyhkiminen, vuodevaatteiden vaihtaminen tai muut pienet vastaavat siivoustoiminnot.

Toimittajan yksikön sisätilojen ja koko kiinteistön siisteydestä sekä kunnossapidosta tulee huolehtia säännöllisesti siten, että niiden voidaan katsoa olevan jatkuvasti asianmukaisesti kunnossa. Toimittaja huolehtii siitä, että siivouksesta vastaavalla on tehtävän hoitamiseen vaadittava riittävä ammattitaito ja osaaminen. Toimittajan vastuulla on viime kädessä huolehtia, että lasten huoneiden sekä yleistilojen ylläpitosiivousta koskeva siisteystaso on sijaishuoltopaikassa asianmukaisessa kunnossa.

Erityisen huolenpidon yksikössä lapsella on huoneessaan, henkilökohtaisessa käytössään, ikätasoon nähden tavanomainen ja turvallisuuden näkökulmasta soveltuva kalustus ja tarvikkeisto (esimerkiksi vaatekaappi, sänky, koulupöytä, tuoli, ikkunaverhot, matto, vuodevaatteet ja pyyhkeet sekä perushygieniatarvikkeet). Lapsi voi sovittaessa kalustaa huonetta myös omilla kalusteillaan. Tarvittaessa toimittaja varustaa tilat paloturvallisilla tekstiileillä (esim. verhot, matot, vuodevaatteet), mikäli kokonaistilanne sitä edellyttää.

Lapsen henkilökohtaisessa käytössä olevassa huoneessa sekä yksikön yhteisissä tiloissa on annettava lapselle mahdollisuus toteuttaa yksityiselämän piiriin kuuluvia toimintoja ilman, että hänen yksityisyyttään loukataan oikeudettomalla kameravalvonnalla. Kameravalvontaa voidaan tarvittaessa käyttää sosiaalihuollon yksikössä esimerkiksi lääkehuoneissa, ulkoalueiden valvonnassa tai yksikön sisäänkäyntien yhteydessä eli tiloissa, jotka eivät kuulu sosiaalihuollon yksikön asiakkaiden yksityisyyden suojan piiriin. Jos kameravalvontaa käytetään yksikön ulko-ovien kulunvalvonnassa tai yksikön piha-alueella, tulee erityisesti pitää huolta yksikössä olevien henkilöiden yksityisyyden suojasta. Kameravalvonnalla ei voida korvata puutteita henkilöstön määrässä. Ohjauskirje ISAVI/11892/2023 Kameravalvonta sosiaalihuollon toimintayksiköissä

Kuvatun palvelun tarkoituksen toteuttamiseksi:

- ✓ Erityistä huolenpitoa toteuttavassa yksikössä tulee olla myös valmius lapsen turvalliseen eristämiseen ja tilaratkaisun tulee noudattaa viranomaisten vaatimuksia.
- ✓ lasten huoneiden vähimmäiskoot on oltava toimialueen aluehallintoviraston (AVI) tai Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston (Valvira) vähimmäisvaatimukset täyttävä. Mikäli em. Luvassa/ rekisteröinnissä ei ole yksityiskohtaisempia määräyksiä, tulee jokaisella sijoitetulla lapsella olla oma huone kooltaan vähintään 12 m². Henkilökohtainen tila ja itse mieluisaksi sisustettu huone ovat lapselle tärkeitä, laitostumista estäviä ja kuntoutumista edistäviä tekijöitä.
- ✓ yksikössä on oltava sijoitettujen lasten käyttöön tarkoitettut omat WC- ja peseytymistilat. Mikäli WC- ja peseytymistiloja ei ole lapsen omassa huoneessa, tilaaja edellyttää niitä olevan riittävästi yhteisissä tiloissa, vähintään 1 WC- ja peseytymistila 4:ää sijoitettua lasta kohden.
- ✓ yksikössä tulee olla käytettävissä rauhallinen neuvottelutila.
- ✓ Toimittajalla on kirjallinen siivoussuunnitelma, jossa on määritelty puhtaustaso, vastuut, tehtävät ja siivousaikataulu.
- ✓ Suunnitelmassa huomioidaan epidemioiden aikana tehostettu kosketuspintojen puhdistus desinfioivalla aineella
- ✓ Toimittaja huolehtii lasten huoneiden perussiivouksesta vähintään kaksi kertaa vuodessa, kuten esimerkiksi ikkunoiden ja verhojen pesemisestä, ilmastointiventtiilien puhdistamisesta, lämpöpattereiden ja ovien pyyhkimisestä.

3.5 Erityisen huolenpidon henkilöstö

Erityisessä huolenpidossa lapsen hoitoa ja huolenpitoa toteuttaa erityisosaamista omaava ja moniammatillinen henkilökunta ympärivuorokautisesti. Kaikkien lastensuojelulaitoksen henkilöstön määrässä ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee huomioida sijoitettujen lasten erityistarpeet ja laitoksen toiminnan luonne sekä toimintasuunnitelma. Toimittajalla tulee olla koko sopimuskauden käytössään toiminnan edellyttämä koulutettu henkilöstö ja sosiaali- ja terveydenhuollon koulutettua henkilöstöä on oltava riittävästi palvelutarpeeseen nähden.

Lastensuojelulain mukaan erityistä huolenpitoa tuottavassa yksikössä:

- ✓ on oltava välittömästi käytettävissä on kasvatuksellista, sosiaalityön, psykologista ja lääketieteellistä asiantuntemusta.
 - käytännössä erityisen huolenpidon yksikössä tulee olla sosiaalityöntekijä, psykologi ja erityisopettaja sekä helposti saatavissa oleva lääkäripalvelu.
- ✓ Erityisen huolenpidon aikana erityisasiantuntemuksen omaavien henkilöiden on tavattava säännöllisesti lasta ja osallistuttava lapsen erityisen huolenpidon suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin.
- ✓ Erityisen huolenpidon aikana lapselle on tehtävä tarvittavat lääkärintarkastukset.

Erityisen huolenpidon palvelun tuottamiseen tulee käyttää kaikkina aikoina vähintään asianomaisissa laeissa, lupaviranomaisen antamissa toimiluvissa tai muun asianomaisen viranomaisen määräyksissä tai ohjeissa määriteltyjä kelpoisuusvaatimuksia täyttävää henkilöstöä ja henkilöstömitoitusta. Sijais- ja loma-aikojen järjestelyt on toteutettava vastaavien vaatimusten mukaisesti. Henkilöstön määrässä ja kelpoisuusvaatimuksissa tulee lisäksi huomioida erityisen huolenpidon järjestämisen erityiset vaateet ja toiminnan turvallinen toteuttaminen. Lisäksi henkilöstön riittävästä määrästä, osaamisesta ja perehdytyksestä on huolehdittava niin, etteivät puutteet aiheuta lastensuojelulain mukaisten rajoitusten käyttämistä, lasten turvallisuutta vaarantavia tai ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden toteuttamistapoja ja käytäntöjä, kuten lastensuojelulaki edellyttää.

Henkilöstön määrässä tulee huomioida vähintään, että:

- ✓ Erityisen huolenpidon henkilöstömitoituksena hoidettavaa lasta kohden toteutuu hoito- ja kasvatustehtävässä vähintään 2,0 (tai ajantasaisen lainsäädännön mukainen)
- ✓ Hoito- ja kasvatustehtävissä on oltava sekä miehiä että naisia.
- ✓ Yövuorossa tulee olla vähintään kaksi henkilöä
- ✓ Jokaisessa työvuorossa lapsen saatavilla tulee olla sosiaali- ja/ tai terveydenhuollon ammattilainen
- ✓ Vähimmäismitoitukseen lasketaan vain hoito- ja kasvatustehtävässä oleva vakituinen henkilökunta tai heidän pitkäaikaiseen poissaoloonsa määritetyt sijaiset.
 - Pelkästään hallinnollisia tehtäviä tekevää johtajaa tai esihenkilöä, harjoittelijoita, opiskelijoita, siviilipalvelushenkilöitä tms. ei lasketa hoito- ja kasvatushenkilöstöön
 - Mikäli yksikön johtajan tai esihenkilön työaikaa lasketaan mitoitukseen, tulee hänen tosiasiallisesti vastaavalla tavalla osallistua hoito- ja kasvatustehtävänä. Osa-aikainen henkilöstö huomioidaan mitoituksessa vain osa-aikaosuuden suhteessa.
- ✓ Toimittajalla tulee olla nimettynä yksikölle vastuuhenkilö
 - Vastuuhenkilö on nimettävä toiminnan rekisteröinnissä ja myös muutokset on rekisteröitävä
 - Vastuuhenkilö on oltava nimettynä henkilöstöluetteluun sijainen
 - Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että toiminta täyttää sille asetetut vaatimukset

- ✓ Toimittaja huolehtii, että vastuuhenkilön tehtäväkuva sekä yksikön johtamista ja toimintaa koskevat vastuut on määritetty.

Henkilöstön yleiset kelpoisuudet:

- ✓ Hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavalta johtajalta (LsL § 60) vaaditaan sosiaalihuoltolain 46 a § 3 mom. mukaisesti soveltuva korkeakoulututkinto, alan kokemus (yhteensä vähintään kolmen (3) vuoden työ- kokemus lastensuojelun avo- tai sijaishuollosta) ja riittävä johtamistaito (koulutukseen sisältynyt tai sen lisäksi hankittu johtamiskoulutus tai käytännön kokemuksen kautta hankittu johtamistaito).
 - Todistus työkokemuksesta ja koulutuksesta on oltava tilaajan saatavilla.
- ✓ On suositeltavaa, että henkilökunnalla on vähintään ammattikorkeakoulutasoinen sosiaali- ja/ tai terveydenhuollon koulutus.
 - Kuitenkin vastuuhenkilön lisäksi hoito- ja kasvatushenkilöstön osastokohtaiseen mitoitukseen laskettavasta hoito- ja kasvatustehtävissä olevasta henkilökunnasta aina vähintään 50 %:lla on oltava sosiaali- ja/ tai terveystutkinto (AMK, laillistettu ammattihenkilö), kyseessä laillistettu ammattihenkilö).
 - Henkilöstöllä tulee olla yksikön toimintaan nähden riittäväksi arvioitava kasvatuksellinen koulutus ja kokemus sekä tämän lisäksi pääsääntöisesti vähintään kahden (2) vuoden työkokemus viimeisen viiden (5) vuoden ajalta lastensuojelun sijaishuollosta
- ✓ Henkilöstössä tulee olla vähintään yksi psykiatrinen sairaanhoitaja (AMK), joka vastaa lääkehoidosta, tuntee asiakkaat ja pystyy seuraamaan myös heidän vointiaan.
- ✓ Toimittajan henkilöstöön kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tulee olla merkitty Valviran ylläpitämään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rekisteriin Terhikkiin/Suosikkiin koulutuksen mukaisesti. Lähihoitajien osalta on tarkastettava, että henkilö on rekisteröitynyt Suosikkiin.
- ✓ Toimittajan on ylläpidettävä ajantasaisista listaa henkilökunnastaan ammattinimikkeineen, sekä henkilökunnan koulutuksesta ja työkokemuksesta sekä työaikaprocenteista. Henkilöstöluetteloiden on oltava tilaajan tarkistettavissa ajantasaisina.
- ✓ hoito- ja kasvatustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä tulee olla järjestettynä säännöllinen ulkopuolinen työnohjaus ja koulutussuunnitelmaan perustuvaa täydennyskoulutusta.
- ✓ Toimittajan tulee huolehtia sijaisjärjestelyistä siten, että käytettävissä on riittävästi perehtyneitä sijaisia: pysyvyyden ja jatkuvuuden turvaamiseksi Toimittajan tulee pyrkiä vakiintuneisiin sijaisiin.

OSA C PALVELUNTOIMITTAJAN TOIMINTA

1 TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS JA SUOSITUSTEN MUKAISUUS

Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olevan lapsen asemaa ja oikeuksia säätelevät keskeisesti kansallinen lainsäädäntö ja kansainväliset ihmisoikeussopimukset. Kaikessa toimittajan toiminnassa tulee noudattaa kulloinkin ajantasaisesti voimassa olevaa soveltuvaa lainsäädäntöä sekä viranomaisohjausta. Niin ikään palveluita järjestetään ja toteutetaan kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön ja säännösten mukaisesti toimintaan rekisteröidyssä toimintayksikössä. Myös Toimittajan palvelun tulee täyttää lakien ja viranomaismääräysten asettamat vaatimukset ja lisäksi siinä tulee ottaa huomioon Tilaajan vaatimukset. Lakisääteisen toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi:

- ✓ Toimittaja on velvollinen organisoimaan toimintansa ajantasaisen lainsäädännön ja sitä koskevien soveltamisohjeiden ja viranomaismääräysten mukaisesti.
- ✓ Toimittaja vastaa siitä, että sen toiminnalle on olemassa lain edellyttämä ja asianmukainen rekisteröinti kaikkina aikoina.
- ✓ Toimittajan on valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmin sekä muilla toimenpiteillään varauduttava sosiaali- ja terveyshuollon häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä osallistuttava yhteisiin varautumistoimiin sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun 2019: 9:n (tai ajantasainen) mukaisesti.
- ✓ Toimittaja on dokumentoinut laatutavoitteensa sekä tuntee ja huomioi toiminnassaan yleisesti hyväksytyjä voimassa olevia valtakunnallisia suosituksia, kuten mm. lastensuojelun laatusuosituksen ja lastensuojelun käsikirjaa sekä niihin liittyviä lastensuojelutyötä ohjaavia periaatteita.

Palvelun tuottamista ohjaavia keskeisiä säännöksiä ovat mm.:

- ✓ Perustuslaki.
- ✓ Lastensuojelulaki (417/2007)
- ✓ Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/215)
- ✓ Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- ✓ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023
- ✓ Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- ✓ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)
- ✓ Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- ✓ Henkilötietolaki (523/1999)
- ✓ STM:n asetus potilasasiakirjoista (94/2022)

- ✓ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- ✓ Julkisuuslaki (621/1999)
- ✓ Pelastuslaki (379/2011)

Lisäksi Toimittajan tulee tuntee ja huomioon ottaa:

- ✓ YK:n lapsen oikeuksien sopimus
- ✓ Euroopan ihmisoikeussopimus
- ✓ Euroopan sosiaalinen peruskirja
- ✓ Valviran määräys sosiaali- ja terveydenhuollon Toimittajan palveluyksikkökohtaisen omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta 1/2024
- ✓ Turvallinen lääkehoito-opas sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:6

2 OMAVALVONTA JA LAADUNHALLINTA

Palvelujen valvonnassa korostuu Toimittajan oma vastuu toimintansa asianmukaisuudesta, tuottamiensa palvelujen laadusta sekä asiakasturvallisuudesta. Tilaaja tulee sopimuskauden aikana Toimittajien yksiköihin kohdentamallaan käynneillä tarkastamaan, miten palvelukuvauksen vaatimukset ovat toteutuneet. Tilaajalla on oikeus toteuttaa yksikön ohjausta ja valvontaa parhaaksi katsomallaan lapsikeskeisellä ja lapsen oikeusperustaisella tavalla, tämä voi merkitä esimerkiksi vertaisarviointi- menetelmien käyttöä.

Myös palvelun turvallisessa toteuttamisessa korostuu palveluntoimittajan omavalvonta ja itsenäinen laadunhallinta. Palveluntoimittaja huolehtii, että sen henkilöstö tunnistaa keskeiset laatuun vaikuttavat tekijät ja että se sitoutuu työskentelyssään pyrkimään laadukkaaseen työhön. Omavalvonnan tavoitteena on, että henkilökunta arvioi koko ajan omaa toimintaansa. Palveluntoimittajan tulee käyttää toiminnassaan omavalvontasuunnitelmaa palvelujen laadun hallinnan ja kehittämisen välineenä. Henkilökunnan täytyy kuulla asiakkaita ja omaisia laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä ottaa asiakaspalaute huomioon toiminnan kehittämisessä. Omavalvontasuunnitelmassa on tunnistettava palveluissa esiintyvät epäkohdat ja palvelun onnistumisen kannalta epävarmat ja riskiä aiheuttavat tilanteet pystytään tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan nopeasti. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä riskien toteutuminen ja reagoida havaittuihin kriittisiin työvaiheisiin tai kehittämistä vaativiin asioihin suunnitelmallisesti ja nopeasti. Omavalvonnan ja laadunhallinnan toteuttamiseksi:

- ✓ Toimittajalla on Omavalvontaohjelma lainsäädännön edellyttämässä tilanteissa
- ✓ Toimittajalla on oltava lainsäädännön ja viranomaisten määräysten (kuten Valviran määräys 1/2024) mukainen omavalvontasuunnitelma, jossa Toimittaja kuvaa palveluyksikköön kuuluvien palvelujen tuottamiseen liittyvät keskeiset riskit sekä miten

Toimittaja ja henkilöstö valvovat ja varmistavat palvelujen laatua, asianmukaisuutta, turvallisuutta ja asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyttä.

- Omavalvontasuunnitelman on oltava palvelua käyttävien asiakkaiden ja tilaajan edustajien sekä sähköisesti saatavilla. Mikäli Toimittajalla on asiakaskäytössä käytettävät toimitilat, tulee omavalvontasuunnitelman olla siellä julkisesti nähtävillä.
- ✓ Toimittajalla on kaikkina aikoina nimettynä omavalvonnan vastuhenkilö.
- ✓ Toimittajan on julkaistava omavalvonnan seurannan raportointi 4 kk:n välein. Tilaaja varaa oikeuden antaa sopimuskauden aikana ohjausta omavalvonnan seurantaraportoinnin toimittamisesta Tilaajan käyttöön esimerkiksi sähköisellä alustalla paikkatilannetietojen yhteydessä.
- ✓ Toimittaja vastaa myös alihankkijoidensa toiminnasta samassa laajuudessa ja kuten omasta toiminnastaan. Toimittaja varmistaa, että sopimuksen mukainen tilaajan tarkastusoikeus voidaan ulottaa myös alihankkijoihin.
- ✓ Toimittajan on huolehdittava, että sen henkilöstö on tietoinen ilmoitusvelvollisuuden periaatteista (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 29–30§).
 - Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä toimintayksikön omavalvontasuunnitelmaan. Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteena on, että asiakastyön epäkohdat ja niiden uhat tulisivat tietoon nopeasti ja niihin voitaisiin puuttua riittävän ajoissa.

Osana laadunhallintaa Toimittaja on dokumentoinnut vähintään seuraavat toiminnan laadunhallinnan kannalta keskeiset prosessit, jotka ovat pyynnöstä Tilaajan saatavilla:

- ✓ *Sijoitusprosessi*
- ✓ *Hoito- ja kasvatustyön toteuttaminen, mukaan lukien omaohjaajatyöskentelyn toteuttaminen*
- ✓ *Dokumentointi ja asiakastietojen käsittely*
- ✓ *Kuvaus osana hoito- ja kasvatustyötä toteutettavan tuen toteuttamisesta lapsen vanhemmille tai muille läheisille sekä perheenjälleenyhdistämistä tukevien sisältöjen sisällyttämisestä osaksi yksikön toimintaa*
- ✓ *Rajoitustoimenpiteiden toteuttaminen*
- ✓ *Toimintasuunnitelma luvattomien poissaolojen varalta*
- ✓ *Itsenäistymistyöskentely*

Toimittajan tulee arvioida ja tarkistaa laadunhallintaa koskevia ohjeitaan ja prosessikuvauksiaan vähintään vuosittain.

3 LASTEN KANSSA TYÖSKENTELYÄ KOSKEVAT ERITYISET VAATIMUKSET

Lastensuojelun ympärivuorokautisissa palveluissa Toimittaja työskentelee erityisen haavoittuvassa olevassa asemassa olevien asiakkaiden, lasten kanssa ja vastaa oman toimintansa osalta lapsen oikeuksien huomioonottamisesta ja edistämisestä. Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä.

Perusta kansalliselle lainsäädännölle on kansainvälisessä YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 12. artiklassa, jonka mukaan osallisuus on yksi kaikkea viranomaistoimintaa läpäisevä perusoikeus. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden oikeuksien turvaamiseksi:

- ✓ Lapsen itse pyytäessä yhteydenottoa lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään, on sijaishuoltopaikan viivytyksettä ilmoitettava asiasta sosiaalityöntekijälle yhteydenoton/tapaamisen järjestämiseksi.
- ✓ Toimittaja huolehtii, että henkilöstö on lasten kanssa työskentelyyn soveltuvaa, tehtävänsä hyvin perehdytettyä ja luotettavaa. Henkilöstöllä tulee olla hyvät asiakaspalvelu-, ihmissuhde- ja vuorovaikutustaidot sekä hyvä suullinen ja kirjallinen suomen kielen taito.
- ✓ Toimittaja on vastuussa henkilöstönsä rikostaustojen selvittämisessä. Palveluiden järjestämisessä noudatetaan lakia lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Tilaajalla on oikeus pyydettäessä tarkistaa tiedot siitä, että Toimittaja on tarkistanut henkilöstönsä rikostaustat.
- ✓ Toimittajalla tulee olla lastensuojelulain 61 b § mukainen hyvää kohtelua koskeva suunnitelma.
 - Hyvää kohtelua koskevan suunnitelman laatimisessa ja sen tarkistamisessa on kuultava toimittajaan sijoitettuja lapsia ja heille on annettava mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen.
 - Toimittajan on käytävä valmis suunnitelma yhdessä läpi toimittajaan sijoitettujen lasten kanssa ja suunnitelma tulee sijoittaa kaikkien nähtäville.
 - Suunnitelma tulee lähettää tiedoksi sijoituksen käynnistyessä ja erikseen pyynnöstä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijälle. Toimittajan tulee arvioida ja tarkistaa suunnitelmaa vuosittain.

Lapsen tilanteen kehittymistä ja hoidon vaikuttavuutta voidaan arvioida tilaajan edellyttämällä tavalla tai tilaajan käyttämällä arviointivälineellä tai –mittaristolla. Tilaajalla on mahdollisuus toteuttaa tiedolla johtamisen näkökulmasta tutkimuksia lapsiasiakkaidensa palvelutarpeista ja näille järjestämiensä palvelujen vaikuttavuudesta. Tilaaja seuraa palvelujen vaikuttavuutta ja lapsen osallisuuden toteutumista palvelussaan.

4 LÄÄKEHOIDON SUUNNITTELU JA TOTEUTUS

Ensisijaisesti lääkehoitoa tulee toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden, joiden koulutukseen sisältyvät riittävät lääkehoidon opinnot. Lääkelupakoulutukset koskevat vakituisessa, määräaikaisessa, lyhytaikaisessa (ns. keikkalaiset) työsuhteessa olevia sekä ostopalveluyritysten työntekijöitä, jotka osallistuvat lääkehoidon toteuttamiseen. Lääkehoidon lisäkoulutus edellytetään niiltä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiltä, esim. sosionomit,

joiden ammatilliseen koulutukseen ei ole sisällynyt vähintään lähihoitajan lääkehoidon osaamista vastaavaa lääkehoidon osiota. Lisäksi lääkehoidon lisäkoulutus edellytetään myös muilta ammattiryhmiltä, joilla edellä mainittua koulutusta ei ole, esim. yhteisöpedagogit ja nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajat. Ennen teoreettisen osaamisen varmistamista ja näyttöjä, henkilön tulee käydä erillinen lääkehoidon lisäkoulutus.

Teoreettisen osaamisen varmistaminen(tentit): Lääkehoitoon osallistuvilla sosiaali- ja terveydenhuollon ammatti-henkilöillä tulee olla koulutusta lääkehoidon perusteet (LOP teoria ja laskut), kivun lääkehoito (Kipul), pääasiassa keskus-hermostoon vaikuttavat lääkkeet (PKV) ja psyykkisten sairauksien lääkehoito (PSYK1) tai laajuudeltaan ja vaatavuustasoltaan vastaava koulutus.

Vaativan lääkehoidon toteuttamiseen työntekijöillä on oltava kirjallinen ja lääkärin allekirjoittama lupa, mikäli työntekijä ei voi toteuttaa vaativaa lääkehoitoa tutkintoonsa sisältyneiden lääkehoidon opintojen perusteella (esim.PKV-lääkkeet, s.c pistokset, huumausainelääkkeeksi luokiteltavat lääkkeet suun kautta otettavat).

Näytöt annetaan, kun työntekijä on perehtynyt lääkehoitoon riittävästi ja suorittanut tarvittavat tentit. Näytöt tulee suorittaa hyväksytysti: näyttöjen hyväksyntä edellyttää 3–5 virheetöntä näyttöä peräkkäin. Näytön vastaanottajalla on oltava riittävät tiedot ja taidot sekä kokemus kyseisen työyksikön lääkehoidosta ja voimassa oleva lääkehoitolupa.

Läkehoidon järjestämiseksi asianmukaisesti:

- ✓ Toimintayksikössä tulee olla lääkärin hyväksymä ja allekirjoittama lääkehoitosuunnitelma.
 - Lääkehoitosuunnitelmassa tulee huomioida sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu Turvallinen lääkehoito - Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa (tai muu vastaava ajantasoinen ohjaus)
 - Lääkehoitosuunnitelma tulee tehdä Turvallinen lääkehoito-oppaassa (STM 6/2021) olevan liite 6 (kuusi) mukaisesti.
- ✓ Lääkehoitosuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa, ja päivitetään aina säädösten, toiminnan tai olosuhteiden muuttuessa.
 - Lääkehoitosuunnitelmaan tulee sisältyä ohjeistus, miten toimitaan epäiltäessä työntekijöiden lääkkeiden väärinkäyttöä ja millä toimenpiteillä väärinkäyttöä ehkäistään.
 - Lääkehoitosuunnitelmassa tulee olla kuvaus, miten lääkehoidon vaaratapahtumissa toimitaan.
 - Lääkehoitosuunnitelmassa määritellään eri ammattiryhmien lääkehoidon vastuut ja oikeudet. Jokainen lääkehoitoa toteuttava tai siihen osallistuva kantaa vastuun omasta toiminnastaan ja vastaa siitä, että toimii oman osaamisensa ja lääkelupansa sisältämissä rajoissa.
- ✓ Lääkehoitoa toteuttavalla henkilöstöllä tulee aina olla voimassa olevat lääkehoitoluvat. Lääkehoitoon osallistuvan työntekijän tulee osoittaa lääkehoidon osaamisensa kolmen (3) vuoden välein.

- Lista työntekijöiden lääkehoitoluvista tulee olla nähtävillä toimintayksikön lääkkeiden säilytystilassa.
- ✓ Kaikki lääkkeiden säilytystiloissa olevat lääkkeet ovat tarkoitettu vain asiakkaiden käyttöön. Mitään lääkkeitä ei saa ottaa varastosta henkilökunnan käyttöön.

Vaaratapatumista on tehtävä ilmoitus hyvinvointialueelle. Valvontalaki edellyttää kuvaukset vaaratapahtumien ilmoitus ja oppimismenettelystä. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023, 27§)

5 Toimittajan raportointi toiminnastaan tilaajalle

Tilaaja varaa mahdollisuuden antaa sopimuskauden aikana tarkempaa ohjausta raportoinnin toteuttamista koskien.

5.1 Välitön raportointi

Toimittajan on tiedotettava tilaajaa toiminnassaan tapahtuvista olennaisista muutoksista tai laatupoikkeamista viipymättä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä palvelukohtaiselle tilaajan yhdyshenkilölle. Välitöntä raportointia edellytetään seuraavista asioista:

- ✓ Asiakasreklamaatiot, viipymättä kun ne ovat tapahtuneet.
- ✓ Toimittajan on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä palvelunjärjestäjälle ja valvontaviranomaiselle Toimittajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut sellaiset puutteet, joita Toimittaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan omavalvonnallisin toimin. (Valvontalaki 741/2023)
- ✓ Vastuuhenkilön vaihtuminen: ilmoitus Tilaajan palvelukohtaiselle yhteyshenkilölle.
- ✓ Henkilöstömuutokset, mikäli henkilöstö ei enää vastaa lainsäädäntöä, rekisteröintiä ja palvelukuvausta
- ✓ Toiminnassa (ml. tilaratkaisut) tapahtuvat oleelliset muutokset.
- ✓ Valvontaviranomaisen oleelliset ratkaisut ja toimenpiteet Toimittajan toimintaa koskien

5.2 Vuosittainen raportointi

Tilaaja valvoo Toimittajien toimintaa ja edellyttää vuosittaiset raportoinnit edelliseltä vuodelta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Raportointia edellytetään seuraavista asioista:

- ✓ Lapsilta, läheisiltä ja sosiaalityöntekijöiltä kerättävät asiakaspalautteen tulokset.
- ✓ Toimittajan tulee toimittaa kooste muistutuksista, kanteluista, reklamaatioista ja niihin liittyvistä korvausvaatimuksista.

- ✓ Henkilöstöluettelo (tilanne 31.12.).

Toimittaja lähettää vuosiraportoinnit oma-aloitteisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueen kirjaamoon sähköpostitse kirjaamo@pshyvinvointialue.fi noudattaen tarvittaessa Tilaajan antamaa tarkempaa ohjeistusta.

6 Tiedonhallinta ja henkilötietojen käsittely

Tiedonhallinnasta säädetään useissa eri laeissa ja asetuksissa, tärkeimpinä ovat mm. EU-tietosuoja-asetus (679/2016), laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019), tietosuojalaki 1050/2018, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 784/2021, laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023) sekä arkistolaki (831/1994).

Tilaaja toimii tässä palvelukuvauksessa henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevan lainsäädännön tarkoittamana rekisterinpitäjänä, silloin kun se määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Henkilötietojen käsittelyä on kuvattu tarkemmin erillisessä Tietosuoja-liitteessä.

Toimittaja kirjaa asiakastiedot lapsen nimellä ja jokaisen lapsen kohdalla tulee tehdä erilliset ja yksilölliset kirjaukset. Asiakas- ja potilastietojen arkaluonteisuus ja salassapitovelvollisuudet huomioiden, Toimittajan on tietojen ja teknologioiden käytössä noudatettava erityistä huolellisuutta. Asiakas- ja potilastietojen käyttö edellyttää asiakassuhdetta tai muuta asiallista yhteyttä tietojen käsittelyyn. Toimittajan tulee varmistaa asiakaskohtainen kirjaaminen voimassa olevan lainsäädännön, voimassa olevien viranomaisohjeiden ja tilaajan edellyttämällä tavalla. Toimittaja ilmoittaa viipymättä tilaajalle, jos tilaajan antamat ohjeet ovat puutteellisia tai epäselviä. Tilaaja voi muuttaa, täydentää ja päivittää Toimittajalle antamiaan henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevia ohjeita. Jos ohjeiden muutoksista aiheutuu sopimuksen mukaisiin palveluihin liittyviä muita kuin vähäisiä muutoksia, niiden vaikutuksesta sovitaan erikseen. Toimittajalla tulee olla henkilöstölleen kirjalliset ohjeet asiakastietojen dokumentoinnista, sosiaalihuollon asiakasasiakirjojen laadinnasta, säilyttämisestä ja salassapidosta.

Toimittaja kirjaa lain edellyttämät asiakastiedot käyttämällään sähköisellä asiakastietojärjestelmällä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023), jolloin näissä tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyjä periaatteita ja toimintaohjeita noudatetaan niiltä osin kuin ne liittyvät asiakasasiakirjojen käsittelyyn, tietoturvaan ja tietosuojaan.

Toimittajaa edellytetään ottamaan käyttöön asiakas- ja potilastietojärjestelmää koskeva arkistointimalli voimassa olevan lain edellyttämällä tavalla.

Toiminnassaan Toimittajan tulee olla erityisen huolellinen tietojen luottamuksellisuuteen ja salassapitoon liittyvissä asioissa. Toimittaja vastaa siitä, että sen henkilöstö noudattaa voimassa olevia, laissa säädettyjä salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta sekä tietoturvasta ja tietosuojasta annettuja säännöksiä. Toimittaja sitoutuu perehdyttämään henkilöstönsä tietosuojaan ja –turvaan

sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyviin asioihin, asianomaiseen lainsäädäntöön sekä kirjaamisohjeisiin. Toimittaja vastaa siitä, että asiakkaiden tietoja pääsevät käsittelemään sen sijaishuoltopaikoissa vain ne henkilöt, joiden työtehtävien kannalta se on tarpeellista. Toimittajan on tarvittaessa myös kyettävä kertomaan tilaajalle ne työntekijät, jotka ovat sijaishuoltopaikassa lapsen kanssa työskennelleet ja missä roolissa. Toimittaja ilmoittaa viipymättä tilaajalle tietoonsa tulleesta henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksen havaittuaan, Toimittaja ryhtyy viipymättä sopimuksessa sovittuihin toimenpiteisiin tietoturvaloukkauksen vaikutusten poistamiseksi tai sen vaikutusten rajoittamiseksi.

Mikäli tilaaja joutuu rekisterinpitäjänä korvaamaan kulloinkin voimassa olevan tietosuojalainsäädännön, siihen liittyvien muiden säännösten ja viranomaisohjeistusten tai määräysten vastaisesta toiminnasta aiheutuneita vahinkoja Toimittajasta johtuvista syistä, on tilaajalla oikeus periä maksetut korvaukset Toimittajalta.

Asiakassuhteen päätyttyä palvelusta syntyneet sekä manuaaliset että digitaaliset asiakasasiakirjat tulee Toimittajan toimittaa tilaajan arkistointi- tai tiedonohjausohjeiden mukaisesti arkistoitavaksi. Toimittaja poistaa asiakkuuden päätyttyä omista järjestelmistään kaikki asiakasta koskevat tallenteet ja asiakirjat.

LIITTEET